

*Katre Uluslararası İnsan Araştırmaları Dergisi –
Katre International Human Studies Journal*
ISSN: 2146-8117 e-ISSN: 2148-6220
December / Aralık 2020, 10: 19-56

**Kitab-ı Mukaddes Metinlerinde Hz. Peygamber'in (s.a.v.)
Müjdelenmesi Konusunda bir İnceleme: Mu'cizât-ı Ahmediye
Risalesi Perspektifinden-(II)**

*A Study on the Statements that Give Good News (Basharat) about the
Prophethood of the Prophet Muhammad (pbuh) in the Bible Texts: From
the Perspective of Mujizat-i Ahmediya Treatise-(II)*

Yunus Emre GÖRDÜK

Doç.Dr., Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü
Tefsir Ana Bilim Dalı,
Associate Professor, Balıkesir University Faculty of Theology Programme of Basic
Islamic Studies Department of Qur'anic Exegesis
Balıkesir / Turkey
yunusemre.gorduk@gmail.com orcid.org/0000-0001-7603-7705

Article Information / Makale Bilgisi

Article Types / Makale Türü: Research Article / Arařtırma Makalesi
Submitted / Geliř Tarihi: 22 March / Mart 2020
Accepted / Kabul Tarihi: 16 December / Aralık 2020
Published / Yayın Tarihi: 31 December / Aralık 2020
Pub Date Season / Yayın Sezonu: December / Aralık
Issue / Sayı: 10 Pages / Sayfa: 19-56

Cite as / Atıf: Gördük, Yunus Emre. "Kitab-ı Mukaddes Metinlerinde Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Müjdelenmesi Konusunda bir İnceleme: Mu'cizât-ı Ahmediye Risalesi Perspektifinden-(II) [*A Study on the Statements that Give Good News (Basharat) about the Prophethood of the Prophet Muhammad (pbuh) in the Bible Texts: From the Perspective of Mujizat-i Ahmediya Treatise-(II)*]". *Katre Uluslararası İnsan Araştırmaları Dergisi – Katre International Human Studies Journal* 10 (December / Aralık 2020), 19-56.

Plagiarism / İntihal: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software. / Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Copyright © Published by İstanbul İlim ve Kültür Vakfı / Istanbul Foundation for Science and Culture, İstanbul, Turkey. All rights reserved.

**Kitab-ı Mukaddes Metinlerinde Hz. Peygamber'in (s.a.v.)
Müjdelenmesi Konusunda bir İnceleme: Mu'cizat-ı Ahmediye
Risalesi Perspektifinden-(II)***

Öz: Hz. Peygamber'in nübüvvetinin müjdelenmesi konusunda, Mezmurlar (Zebur) hariç Eski Ahit metinlerine atfen aktarılan delillerle ilgili analizlere ilk makalede yer verilmişti. İlk makalenin devamı niteliğini taşıyan bu makalede ise Mezmurlar ve Yeni Ahit (İncil) metinlerindeki deliller ele alınacaktır. İlk makalede de belirtildiği gibi; Bedüzzaman Saîd Nursî, sürgün hayatında Barla'da telif ettiği Mu'cizat-ı Ahmediye risalesinin bir bölümünde Eski Ahit ve Yeni Ahit'ten Hz. Peygamber'in (s.a.v.) geleceğini müjdeleyen yirmi üç delile yer vermiştir. Bunların dokuzu Tevrat'a, ikisi Eş'iyâ ve Mîhâîl (Yeşaya, Mika) bölümlerine, üçü Zebûr'a, dokuzu İncil'e (biri hariç Yuhanna'ya) atfen zikredilmiştir. Bu çerçevede zikredilen toplam yirmi üç delilden on dördü günümüz Kitab-ı Mukaddes metinlerinde -kısmen yahut tamamen- mevcut ifadelerdir. Dokuz tanesi ise başta hadîs-i şerifler olmak üzere kadîm İslâm ulemâsının eserlerinde Kitab-ı Mukaddes'e izafeten yer verilen beşâret delilleridir. Nursî genel anlamda önemli gördüğü delilleri yahut mahfûzâtından hatırlayabildiği kadarından gerek gördüklerini eserine almış ve kadîm İslâm ulemâsının izini takiben yorumlamıştır. Müellife göre geçmiş peygamberlerin Hz. Peygamber'den bahsetmemiş olması imkânsızdır. Çünkü beşeriyet tarihinin en önemli hadisesi son peygamberin ortaya çıkışıdır. Dolayısıyla enbiyanın ihbarı ve bunların elimizde bulunan kütüb-i sâbıkada mevcudiyeti şüphesizdir. Geçmiş asırlarda yaşamış olan Müslüman alimlerin dikkat çektiği deliller, Eski Ahit ve Yeni Ahit'in muharref metinlerine istinaden sunulmuş delillerdir. Nitekim bunlar tarihi süreç içinde defalarca tahrife uğramıştır. Söz konusu âlimlerden günümüze gelene kadar yapılan tahrifatlar da buna eklenmiştir. Dolayısıyla tefsir, hadîs, tarih ve siyer külliyatlarında yer alan ifadeleri bugünkü Tevrat ve İncil metinlerinde bulmak genellikle mümkün değildir. Öte yandan İslam alimleri ile diğer din mensupları arasında yapılan tartışmalarda, Tevrat ve İncil referansı ile sunulan delillerin yalanlanmadığı, ancak çoğu zaman kelimelerin farklı şekilde tevîl anlaşılmaktadır. Bu durum Müslüman alimlerin yapmış oldukları alıntuların doğru olduğunu teyit etmektedir. Netice itibarıyla her ne kadar iman etmek istemeyen kimsenin getirilen her delile dair bir tevîli, bahanesi yahut inkârı söz konusu olsa da meseleye objektif yaklaşım kalbini imana kapamayanlar için Kitab-ı Mukaddes'te yer alan beşâret

* Bu makale, aynı adı taşıyan ve Katre'nin 9. sayısında çıkan ilk makalenin devamı ve mütemmimi niteliğindedir. İlk makalede kaydedildiği gibi, çalışma bir makale boyutunu aştığı için ikiye bölünmüştür/This article is a continuation of the first article with the same name published in Katre issue: 9. As stated in the first article the study is divided into two because it exceeds the size of an article.

delillerinin fazlasıyla yeterli ve ikna edici olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyer, Hz. Peygamber, Said Nursî, Risale-i Nur, Mu'cizât-ı Ahmediye, Beşaret, Delil, Kitab-ı Mukaddes, Zebûr, İncil.

A Study on the Statements that Give Good News (Basharat) about the Prophethood of the Prophet Muhammad (pbuh) in the Bible Texts: From the Perspective of Mujizat-i Ahmadiya Treatise-(II)

Abstract: The analyses about the evidences for the glad tidings to the prophethood of Hazrat Muhammad cited in the Old Testament texts - except Psalms (Psalms)- were included in the first article. In this article, which is the continuation of the first article, the evidences in the Psalms and New Testament (Gospel of John) texts will be discussed. As stated in the first article, in his exile life in Barla, one of the works (treatise/risâlah) written by Bediüzzaman Said Nursi is "The 19th Letter /Mujizat-i Ahmadiya (The miracles of the Prophet Muhammad)". In a chapter of this work, there are twenty-three pieces of evidence from the Old Testament and the New Testament that heralded the coming of the Prophet Muhammad (pbuh). Nine of them were mentioned with reference to the Torah, two in Eş'ya and Miḥail (Isaiah, Mika), three in Psalms and nine in the Gospel (eight of them to John). Of the twenty-three pieces of evidence cited in this context, fourteen are existing expressions -partly or entirely- in the texts of the Old and the New Testaments today. The remaining nine are the evidences in relation to the Old and the New Testaments that are included especially in sources of hadith and the works of Islamic scholars. Nursi has included to this work the evidence he deemed important in general, or the parts as much as he can remember from the texts that he memorized in the past and interpreted them following the traces of the previous Islamic scholars. According to Nursi, it is impossible that the previous prophets did not mention the Prophet Muhammad (pbuh). Because the most important event in human history is the coming of the last prophet. Therefore, it is undoubted that the prophets informed that he would be sent, and that this news were present in the scriptures sent to those prophets. Islamic scholars have identified and revealed many evidences that heralded the Prophet Muhammad (pbuh), even in the distorted form of these sacred texts. The evidences of Muslim scholars who lived in the past centuries are the evidences conveyed from the non-original texts of the Old Testament and the New Testament. Indeed, they have been altered many times during the historical process. The distortions made from the aforementioned scholars until today are added to this. Therefore, it is generally not possible to find the expressions in tafsir, hadith, history and siyer literature in today's Torah and Bible texts. On the other hand, in the discussions between Islamic scholars and other religious members, it is understood that the evidences presented with the

reference from the Torah and the Bible is not refuted, but often the words are interpreted differently. This confirms that the citations made by Muslim scholars are correct. As a result, -even if the person who does not want to believe, has a counter interpretation and pretext for any evidence presented to him- it is understood that the evidences of good news (basharat) about the coming of the Prophet Muhammad (pbuh) in the Bible are more than sufficient and convincing for those who approach the issue objectively and do not close their hearts to faith.

Keywords: Siyar, Prophet Muhammad, Said Nursi, Risale-i Nur Collection, Mu'jizat-i Ahmediya, Basharat (Good News), Evidence, Bible, Psalms, Gospel of John.

Giriş

Mektûbat adlı eserinin “19. Mektup (*Mu'cizât-ı Ahmediye*)” risalesinde Hz. Peygamber’in (s.a.v.) mucizelerine yer veren Bediüzzaman Said Nursî, yüz sayfayı aşkın ve üç yüzden fazla mucizeyi beyan eden eserin kaynak kitaplara müracaat edilmeden, dağ, bağ köşelerinde, üç-dört gün zarfında, günde iki-üç saat mesaiyle toplam on iki saatte ve ezberden telif edildiğini belirtmiştir. Eserin mahiyeti, yazıldığı tarih ve ortamdaki şartlarla ilgili daha mufassal bilgi ve tespitler, konuyla ilgili ilk makalenin giriş kısmında ortaya konulduğu için burada tekrar edilmeyecektir. Çok kısa belirtmek gerekirse Nursî, sürgün edildiği dağ köyü Barla’da¹, ilmi tetebbuattan mahrum bir halde telif ettiği risaleyi, daha önce mütalaa ettiği eserlere dayanarak ve mahfuzâtına müracaatla ilim/fikir dünyasına kazandırmıştır.

Tasnif bakımından “İşaret”lere ayrılan risalenin “On altıncı İşaret”inde irhâsât nev’inden olan harika durumlardan bahsedilmektedir. Hz. Peygamber’in (s.a.v.) bi’setinden önce vukua gelen ve onun nübüvvetine delil kabul edilen olaylara irhâsât denilmektedir.² Müellif risalesinin on altıncı işaretini üç kısma ayırmış, ilk kısmı Tevrat, Zebûr, İncîl ve suhuf-ı enbiyada Hz. Peygamber’i (s.a.v.) müjdeleyen delillere tahsis etmiştir.³ Nursî’nin

¹ Bk. Bk. Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB), “Isparta İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü” (Erişim 2 Şubat 2020).

² Peygamberde tebliğ görevine başlamadan önce görülen hârikulâde hallere irhâs/ât, tebliğe başladıktan sonra görülenlere ise mucize denilmektedir. Bk. Süleyman Uludağ, “Kerâmet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2002), 25: 265-268.

³ İkinci kısım fetret dönemindeki kâhinlerin, ayrıca o zamanın bir nevi evliya ve ârif-i billah olan bazı insanların Hz. Peygamber’in (sas) geleceğini

bunları da irhâsat cümlesinden kabul ettiği anlaşılmaktadır. Bu bakımdan onun irhâsât kavramına daha geniş bir boyut kazandırdığı söylenebilir.

Bu makale, aynı adı taşıyan ve Katre'nin 9. sayısında çıkan ilk makalenin devamı ve mütemmimi niteliğindedir. İlk makalede kaydedildiği gibi, çalışma hacim olarak normal bir makale boyutunu aştığı için ikiye bölünmüştür. İlkinde Tevrat/Eski Ahit metinlerinde geçen ve Hz. Peygamber'in (s.a.v.) son peygamber olarak geleceğini müjdelediği belirtilen delillerden, Nursî'nin kendi risâlesinde yer verdikleri incelenmişti. Müellifin, ele aldığı on bir delilden birinin *Tekvin*, ikisinin *Tesniye* kaynaklı olduğu, altısının başta hadîsler olmak üzere İslâmi eserlere müsteniden nakledildiği, ikisinin de yine Tevrat külliyatından sayılan *Eş'iyâ* ve *Mihâîl* (*Yeşaya*, *Mika*) bölümlerinden aktarıldığı görülmüştü. Bu makalede ise Zebûr ve İncil metinlerine istinaden yapılan nakiller incelenecektir. Aslında Zebûr (Mezmûrlar) kısmı da Tevrat/Eski Ahit'in bölümü sayılmaktadır ve bu nedenle ilk makalede ele alınması daha isabetli olurdu. Bununla birlikte hem iki makalenin belli bir hacmi aşmayacak uzunlukta olması, hem de ikincisinin, incelenen eser ve konu açısından ilkinin devamı niteliğini taşıması bakımından böyle bir ayırmda sakınca görmedik.

Makalede, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) nübüvvetine delil sayılan kısımların İslâmî ilimler literatüründeki yansımaları ve Kitab-ı Mukaddes metinlerinde nereye tekâbül ettiği tespit edilmeye çalışılacak, ayrıca müellifin izlediği metoda dair saptamalara ve bazı önemli noktalarda hem müellifin hem de sair İslâm ulemâsının yaptığı açıklamalara yer verilecektir. Bu itibarla makale aynı zamanda şerh ve haşiye niteliği taşımakta olup "19. Mektup/Mu'cizât-ı Ahmediye" risalesinin "On altıncı İşâret"inin ilk kısmındaki Zebûr ve İncil kaynaklı beşâret delillerinin incelenmesiyle sınırlıdır. Kaynak tarama, içerik analizi ve karşılaştırma yöntemlerinin kullanılacağı makalenin nihayetinde, ilk makaledeki verileri de kapsayacak şekilde daha detaylı bir

müdelemeleri ile ilgilidir. (Fetret daha ziyade Hz. İsa ile Hz. Peygamber (sas) arasında geçen tebliğsiz dönem için kullanılır. Bu dönemde yaşayan topluluklara da "fetret ehli" denir. Bk. Metin Yurdagür, "Fetret", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1995), 12: 475.) Üçüncü kısım ise Hz. Peygamber'in (sas) doğumu sırasında ortaya çıkan hârika hâdiselerdir.

sonuç arz edilmeye çalışılacaktır.

1. Zebûr'dan Nakledilen Deliller

Bedüzzaman Saîd Nursî'nin Zebûr'dan verdiği üç örnek bulunmaktadır. Kur'ân'da Hz. Dâvud'a *Zebûr*'un verildiği bildirilmektedir.⁴ İslâm âlimlerinin de yapmış oldukları aktarımlarda daha ziyade bu ismi tercih ettiği görülmektedir. Kitab-ı Mukaddes baskılarında ise kullanım Mezmûrlar (Mezâmîr) şeklindedir. Nursî de eserinde "Zebûr" a atıf yapmaktadır. Onun dikkat çektiği örnekler aşağıda kaydedilecektir.

1.1. Nursî'nin delil olarak sunduğu ilk ifade, Hz. Dâvud'un (a.s.) "اللَّهُمَّ ابْعَثْ لَنَا مُقِيمَ السَّنَةِ بَعْدَ الْفِتْرَةِ" şeklindeki duası olup "Allah'ım fetretten sonra bize Mukîmü's-sünne'yi gönder" anlamındadır. Müellif, "Mukîmü's-sünne"⁵ ile Hz. Peygamber'in (s.a.v.) kastedildiğini söyler. Bu, onun isimlerinden biridir.⁶

Mezkûr cümlenin İslâmî kaynaklarda, "اللَّهُمَّ ابْعَثْ لَنَا مُحَمَّدًا مُقِيمًا" "اللهم ابعث لنا محمدا صلى" ⁸, "اللهم ابعث لنا محمدا يقم السنة بعد الفطرة" ⁷, "السنة بعد الفطرة" ⁹, "اللهم ابعث مقم السنة بعد الفطرة" ¹⁰ gibi küçük farklılıklarla nakledildiği görülmektedir. İlgili kaynaklarda, genellikle Hz. Peygamber'in (s.a.v.) isimlerinden/vasıflarından bahseden kısımlarda, bilvesile Hz. Dâvud'un (a.s.) bu niyâzından

⁴ en-Nisâ 4/163; el-İsrâ 17/55; el-Enbiyâ 21/105.

⁵ Bk. Takiyyüddîn Ali b. Abdülkâfi es-Sübkî, *es-Seyfü'l-meslûl alâ men sebbe'r-Resûl*, thk. İyâd Ahmed el-Gavc (Amman: Dâru'l-Feth, 2000), 506; Şemsüddîn Muhammed b. Ömer es-Sefîrî, *el-Mecâlisü'l-vaz'ıyye fî Şerhi ehâdis-i Hayri'l-Berıyye*, thk. Ahmed Fethi Abdurrahman (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2004), 2: 117.

⁶ Bediüzzaman Said Nursi, *Mektûbat* (İstanbul, Envâr Neşriyat, 1992), 165.

⁷ Bk. Ebu'l-Fadl el-Kâdî 'İyâd b. Musa el-Yahsubî, *eş-Şifâ bi-ta'rîf-i hukûki'l-Mustafâ*, (Amman: Dâru'l-Feyhâ, 1407/1985), 1: 450; Ali b. Muhammed Ebu'l-Hasan Nûrüddin Ali el-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1421/2001), 1: 496, 501.

⁸ Bk. Yahya b. Ebû Bekir b. Muhammed el-Âmirî el-Haradî, *Behcetü'l-mehâfil ve buğyetü'l-emâsil fî telhîsü'l-mu'cizâti ve's-siyeri ve's-şemâil*, (Beyrut: Dâru Sâdır, ts.), 2: 179; Ebu'l-Abbas Ahmed b. Muhammed el-Misrî el-Kastallânî, *el-Mevâhibü'l-ledünniyye bi'l-minahi'l-Muhammediyye* (Kahire: el-Mektebetüt-Tevfikıyye, ts.), 1: 475

⁹ Bk. Şemsüddîn Muhammed b. Yusuf es-Sâlihî eş-Şâmî, *Sübülü'l-hüdâ ve'r-reşâd fî sîreti Hayri'l-İbâd*, thk. Adil Ahmed Abdülmevcud/Ali Muhammed Muavvîd (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1993), 1: 519-520.

¹⁰ Bk. Hüseyin b. Muhammed ed-Diyarbekrî, *Târîhu'l-hamîs fî ahvâli enfes-i nefîs*, (Beyrut: Dâru's-Sâdır, ts.), 1: 26.

bahsedilmiştir. Örneğin siyer ve meğâzî alanında en hacimli eserlerden birinin müellifi olan Şemsüddîn eş-Şâmî (v. 942/1536), Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Tevrat ve Zebûr'daki isimlerinden birinin "مُقِيمِ السَّنَةِ" olduğunu, bunun "dini ikâme eden" anlamına geldiğini söyler. Dinin ikâme edilmesi ise İslâm'ın ilanı ve ortaya çıkmasıdır.¹¹ Alî el-Kârî "مُقِيم" kelimesinin "مُقَوْم", yani eğriliği düzelten, doğrultan ve ıslah eden anlamında olduğunu belirtir. İfadede geçen "فَقْرَةٌ" lafzı ise Allah'a itaat ve kulluk konusunda isteksizlik, ilgisizlik ve ihmalle geçen dönem anlamındadır.¹² Şüphesiz ki Hz. Peygamber (s.a.s.), Hz. İbrâhim'in (a.s.) dininden sapan ve Allah Teâlâ'ya kulluktan uzaklaşıp putperest olan bir kavmin şahsında, din anlayışındaki eğriliği uzunca bir fetret döneminin ardından Kur'ân ile tekrar doğrultup ıslah etmiştir.

1.2. Zebûr'un âyeti olarak verilen ikinci örnek, "يَا دَاوُدُ يَا تِي بَعْدَكَ" يا داوُدُ يَا تِي بَعْدَكَ¹³ ifadesidir. "Ey Dâvud, senden sonra Ahmed ve Muhammed diye isimlendirilen, sâdık ve seyyid (önder) bir peygamber gelecektir. Onun ümmeti de rahmete mazhar kılınmıştır." mânâsındadır.

Alî el-Kârî, Nursî'nin örnek olarak zikrettiği metnin devamını şöyle aktarmaktadır: "Onlara her namazda, peygamberlere farz kıldığım gibi temizlenmelerini (abdest) farz kıldım. Peygamberlere emrettiğim gibi onlara da cenâbet halinde gusletmelerini emrettim. Yine onlara haccı ve cihâdı emrettim. Ey Dâvud, muhakkak ki Ben Muhammed'i ve ümmetini bütün ümmetler üzerine faziletli kıldım. Onlara, başka ümmetlere vermediğim altı şey ihsan ettim. Hata ile ve unutarak yaptıklarından dolayı onları cezalandırmayacağım. Bilerek işledikleri günahları, benden mağfiret diledikleri zaman bağışlayacağım. Âhiretleri için işledikleri sevap ve iyiliklerin karşılığını onlara peşinen kat kat ödeyeceğim. Onlar için benim indimde bu karşılığın kat kat birikmiş de mevcut olacak. Uğradıkları musibetlere karşı sabrettikleri ve 'إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاغِبُونَ' dedikleri vakit onlara, Naîm cennetlerine doğru yol alacakları bir mağfiret, hidâyet ve rahmet ihsan edeceğim. Şayet bana duâ ederlerse onlara icabet edeceğim. Duada istedikleri şeyi ya hemen dünyada görecekler ya onlara gelecek bir kötülüğü bu dua sebebiyle gidereceğim, yahut onun karşılığını âhirette vermek

¹¹ Şâmî, *Sübülü'l-hüdâ*, 1: 520.

¹² Alî el-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, 1: 496.

¹³ Nursî, *Mektûbat*, 166.

üzere biriktireceğim.”¹⁴

Verilen bu iki örneğin günümüz Kutsal Kitap baskılarında yer almadığı yahut fazlasıyla tağyir ve tahrif edildiği için tanınmayacak hale gelip göze çarpmadığı anlaşılmaktadır. Nursî'nin, söz konusu delilleri İslâm ulemâsının yapmış olduğu kadîm tespitlere binâen zikrettiği açıktır. Müellif aynı zamanda bu tespitleri teyit etmiş de olmaktadır.

1.3. Nursî üçüncü sırada, Zebûr'un Yetmiş ikinci babında mevcut olduğunu belirttiği şu ifadeyi aktarmaktadır:

“Bahirden bahre mâlik ve nehirlerden, Arz'ın makta' ve müntehasına kadar mâlik ola... Ve kendisine Yemen ve Cezayir Mülûkü hediyeler götüreler... Ve padişahlar ona secde ve inkıyad edeler... Ve her vakit ona salât ve her gün kendisine bereketle dua oluna... Ve envârı Medine'den münevvir ola... Ve zikri ebedü'l-âbâd devam ede... O'nun ismi, şemsin vücudundan evvel mevcuddur. O'nun adı, güneş durdukça münteşir ola...”¹⁵

Müellif, yaptığı aktarımda apaçık bir şekilde Hz. Peygamber'in (s.a.v.) tavsif edildiğini söyler. Nitekim Hz. Davud'dan (a.s.) sonra Hz. Peygamber'in (s.a.v.) haricinde; şarktan garba kadar dinini neşretmiş, hükümdarları cizyeye bağlamış, kralları kendine adeta secde eder gibi itaat altına almış, her gün insanların neredeyse beşte birinin (İslam âlemi) salavat ve dualarını alan, nihayet âleme saçtığı aydınlık ve nuru Medine'den parlamış olan başka peygamber yoktur.¹⁶

İbn Teymiyye, Zebûr'un söz konusu bölümünü “ وَيَحُورُ مِنَ الْبَحْرِ إِلَى الْبَحْرِ وَمِنْ لُدُنِ الْأَنْهَارِ إِلَى مُنْقَطِعِ الْأَرْضِ، وَيَجْرُ أَهْلُ الْجَزَائِرِ بَيْنَ يَدَيْهِ، وَيُلْحَسُ أَعْدَاؤُهُ التَّرَابَ وَيَسْجُدُ لَهُ مُلُوكُ الْفُرْسِ، وَتَدِينُ لَهُ الْأُمَّمُ بِالطَّاعَةِ وَالْإِنْقِيَادِ، وَيَخْلَصُ الْبَائِسُ الْمُسْتَظْهِدُ مِمَّنْ هُوَ أَقْوَى مِنْهُ، وَيَنْقِذُ الضَّعِيفَ الَّذِي لَا نَاصِرَ لَهُ، وَيَرَأْفُ بِالْمَسَاكِينِ وَالضُّعْفَاءِ، وَبُصَلَّى عَلَيْهِ، وَيُبَارِكُ فِي كُلِّ حَبِيبٍ ” şeklinde kaydederek, bu vasıfların Hz. İsa'ya (a.s.) değil Hz. Peygamber'e (s.a.v.) uygun olduğunu söyler. Nitekim Rûm denizinden Fars denizine, Seyhun ve Ceyhun ırmaklarından batıda arzın bittiği yere kadar hâkim olan odur. Her zaman ve her yerde, beş vakit namazda ve diğer vakitlerde ona salât-ü selâm okunur ve bereketle dua edilir (وَبَارِكْ)

¹⁴ Alî el-Kârî, *Şerhu's-Sifâ*, 1: 747. Ayrıca bk. İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, thk.

Alî Şîrî (Beirut: Dâru İhyâ'it-Türâsî'l-Arabî, 1988), 6: 70-71.

¹⁵ Nursî, *Mektûbat*, 168.

¹⁶ Nursî, *Mektûbat*, 169.

(عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، [Metinde geçen “الْجَزَائِر” lafzı (Cezayir adlı ülke yahut bölge değil¹⁷) cezireler, yani ada ve yarımadalar anlamındadır.] Arap yarımadası (Cezîretü'l-Arab), Dicle-Fırat arasındaki cezîre, Kıbrıs adası, Endülüs yarımadası ve daha nice beldelerde yaşayan milletler onun önünde boyun eğmiştir. Fars hükümdarlarının hepsi ya İslâm'a girmiş yahut onun önünde zeliflâne diz çöküp istemeye istemeye cizye vermeyi kabul etmiştir. Metinde Fars melikleri özellikle vurgulanmaktadır çünkü Rum hükümdarlarından İslâm'a girmeyenler, cizye verme konusunda onlar gibi zorlanmamıştır. Onu ve onun ümmetini tanıyıp bilen sair milletler iman ederek, iman etmedikleri halde etmiş gibi gözüküp teslim olarak, düşman tarafta oldukları halde barış isteyip musalaha ederek veyahut onlardan havf edip korkarak boyun eğmiştir. O, zayıf ve mazlumları zorba zalimlerin elinden çekip almıştır. Bu sayılan vasıflar ne dünya hayatındayken Hz. İslâm'ın (a.s.) ne de ondan sonra onun ümmetinin özellikleridir. Gece gündüz salavât ve bereket duâlarıyla anılan o olmadığı gibi, kavmi de onun ulûhiyetini iddia etmiştir.¹⁸ Aynı örneği inceleyen İbn Kayyim ise, memleketler ve peygamberler tarihi üzerine düşünen, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) ve onun ümmetinin sîretini bilen bir aklın, bu evsafın sadece ona ve onun ümmetine uyduğunu kabulde zorluk çekmemesi gerektiğini belirtmektedir.¹⁹

Kutsal Kitap nüshalarında söz konusu ifadeler, öncesi ve sonrasıyla şu şekildedir:

Süleyman'ın Mezmûru: Ey tanrı, adaletini krala, doğruluğunu kral oğluna armağan et. Senin halkını doğrulukla, mazlum kullarını adilce yargılasın! Dağlar, tepeler, halka adilce gönenç getirsin! Mazlumların hakkını versin, yoksulların çocuklarını kurtarsın, zalimleri ezsin! Güneş ve Ay durdukça, Kral kuşaklar boyunca yaşasın. Yeni biçilmiş çayıra düşen yağmur gibi, toprağı sulayan bereketli yağmurlar gibi olsun. Onun günlerinde doğruluk serpilir

¹⁷ Bu lafız Osmanlıca matbû *Mektûbat*'ta tıpkı İbn Teymiyye'nin kaydettiği gibi “جَزَائِر” şeklindedir. Maalesef Latin alfabesiyle yapılan baskılardaki “Cezayir” yazımı hatalıdır. Bk. Nursî, *Mektûbat Mecmûası*, (İstanbul: Envâr Neşriyat, 1994), 215.

¹⁸ Takiyüddin Ebu'l-Abbas Ahmed İbn Teymiyye el-Harrânî, *el-Cevâbu's-sahîhu limen beddele dîne'l-Mesîh*, thk. Ali b. Hasan v.dğr. (Suudi Arabistan: Dâru'l-Âsime, 1999), 5: 246-248.

¹⁹ Muhammed b. Ebî Bekir b. Eyyub İbn Kayyim el-Cevziyye, *Hidâyetü'l-hiyârâ fi ecvibeti'l-Yehûdi ve'n-Nasârâ*, thk. Muhammed Ahmed el-Hacc (Cidde: Dâru'l-Kalem/Dâru's-Şâmiyye, 1996), 354-355.

gelişsin. Ay ışıdığı sürece esenlik artsın! Egemenlik sürsün denizden denize, Fırat'tan yeryüzünün ucuna dek! Çöl kabileleri diz çöksün önünde, düşmanları toz yalasın. Tarşış'ın ve kıyı ülkelerinin kralları ona haraç getirsin. Saba ve Seva kralları armağanlar sunsun! Bütün krallar önünde yere kapansın, bütün uluslar ona kulluk etsin. Çünkü yardım isteyen yoksulu, dayanağı olmayan düşkünü o kurtarır. Yoksula, düşküne acır, düşkünlerin canını kurtarır. Baskıdan, zorbalıktan özgür kılar onları, çünkü onun gözünde onları kanları değerlidir. Yaşasın kral! Ona Saba altını versinler; durmadan dua etsinler onun için, gün boyu övsünler! Ülkede bol buğday olsun, dağ başlarında dalgalansın! Başakları Lübnan gibi verimli olsun. Kent halkı ot gibi serpilip çoğalsın! Kralın adı sonsuza dek yaşasın. Güneş durdukça adı var olsun. Onun aracılığıyla insanlar kutsansın. Bütün uluslar "Ne mutlu ona!" desin.²⁰

Burada sadet harici bir parantezle aslen Yahudi olup sonradan hidâyeti bulan Binyâmîn et-Taflî'nin (v. 561-569/1165-1173) önemli bir vurgusunu kaydetmiş olalım. Müellif hiçbir akıl sahibinin, diğer peygamberleri kabul ederken bu denli geniş bir davetin ve sapaşğlam bir kelâmın sahibi olan Hz. Peygamber'i (s.a.v.) tekzib edemeyeceğinin üzerinde durur. Nitekim halihazırda

²⁰ *Kutsal Kitap -Eski ve Yeni Antlaşma-*, (İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 2010), Mezmurlar 72/1-17. [Süleyman için: Ey tanrı, krala hükümlerini bildir, kralın oğluna doğruluğunu öğret. Ve halkının davasına doğrulukla baksın. Mazlum kullarını senin hükümlerle yargılasın! Doğruluk sayesinde dağlardan, tepelerden halka barış gelsin. Halkının mazlumlarına o hüküm versin. Yoksulun çocuklarını esirgesin ve soyguncuyu ezsin. Güneş var oldukça, Ay durdukça, nesiller boyu senden korksunlar. O, yeni biçilmiş çimenlere yağmur gibi inecek, toprağı ıslatan bereketli yağmurlar gibi düşecek. Onun saltanatında doğruluk filizlenecek, Ay var oldukça barış hep çoğalacak. Denizden denize, ırmaktan yerin uçlarına kadar onun tebaaları olacak. Kurak toprakların halkı onun önünde eğilecek, düşmanları toprağı yapışacak. Tarşış ve ada kralları hediyeler getirecek. Seba ve Saba kralları armağanlar verecek. Bütün krallar ayağına kapanacak, bütün milletler ona kulluk edecek. Çünkü yardım için feryat eden yoksulu, yardımcısı olmayan mazlumu sıkıntıdan o çıkarır. Düşküne ve yoksula acır, fakirin canını kurtarır. Canlarını baskıdan, zorbalıktan o kurtarır. Onun gözünde kanları değerlidir. Yaşasın kral! Seba altınından ona pay verilsin; onun için hep dualar edilsin ve her gün övülsün. Yeryüzünde tahıl bolluğı olacak, dağların tepesi ekinlerle dolup taşacak, toprağının ürünü Lübnan'ınki gibi olacak. Şehir halkı topraktan fışkıran ot gibi çok olacak. Onun adı devirler boyu yaşasın. Güneş yüzünü gösterdikçe ünü yayılsın. Onun sayesinde nimetler elde etsinler.] *Kutsal Kitap -Yeni Dünya Çevirisi- (Tevrat, Zebûr, İncil)*, nşr. Watchtower Bible and Tract Society New York, Inc. (New York: b.y., 2017), Mezmurlar 72/1-17.

inanç sahibi olanlar, peygamberlerden hiçbirini görmüş ve mucizelerine şahit olmuş değildir. O halde birini tasdik ederken bir diğ erinin yalanlanması neye binâendir? Örneğin bir Yahudi'ye Hz. Mûsa'yı (a.s.) ve mucizelerini görüp görmediğini sorsak; onunla ilgili herhangi bir şeyi gözleriyle görmediğini mecburen ikrar edecektir. O halde Mûsa'nın peygamberliğini ve doğruluğunu ne ile bilmektedir? Şayet cevap olarak, "Tevâtüren gelen haberler onu doğruluyor; nice nesillerin ş ehadetleri de -tıpkı görmediğimiz beldelerin ve nehirlerin varlığının sâbit olduğunu aklen bildiğimiz gibi- onun doğruluğuna aklen sabit bir delildir." derse, o zaman ona şöyle karş ılık veririz: "Hz. Mûsa'nın (a.s.) hak peygamber olduğuna dair var olan tevâtür Hz. Muhammed (s.a.v.) ve Hz. İ sâ (a.s.) için de mevcuttur. Onları da tasdik etmen gerekmez mi!"²¹

Nursî'nin de aynı hususu yine 19. Mektup/Mu'cizât-ı Ahmediye risalesinde kısaca şöyle vurguladığı görülmektedir:

Hem madem nev'i beşerde nübüvvet vardır ve yüz binler zât, nübüvvet dava edip mucize gösterenler gelip geçmişler. Elbette umumun fevkinde bir kat'iyet ile nübüvvet-i Ahmediye (s.a.v.) sâbittir. Çünkü İ sâ aleyhisselâm ve Mûsa aleyhisselâm gibi umum resûllere nebî dedirten ve risâletlerine medâr olan delâil ve evsaf ve vaziyetler ve ümmetlerine karşı muameleler; Resûl-i Ekrem aleyhissalâtü vesselâm'da daha ekmel, daha câmi' bir surette mevcuddur. Madem hükm-i nübüvvetin illeti ve sebebi Zât-ı Ahmedî'de (s.a.v.) daha mükemmel mevcuddur; elbette hükm-i nübüvvet umum enbiyâdan daha vâzih bir kat'iyet ile ona sabittir.²²

2. İncil'den Nakledilen Deliller

Saîd Nursî'nin, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) risâletine delil olarak İncil metinlerinden dokuz örnek verdiği görülmektedir. Bunlar aşağıda sırayla ele alınacaktır.

2.1. Nursî ilk örnekte İncil'den " قَالَ الْمَسِيحُ اِنِّي ذَاهِبٌ اِلَى اَبِي وَ اَبِيكُمْ " ifadesini aktarır ve bunun anlamını kısaca, "Ben gidiyorum, tâ size Faraklit gelsin!" cümlesiyle verir. Faraklit ismiyle kastedilen Ahmed yani Hz. Peygamber'dir (s.a.s.).²³ Müellifin,

²¹ Binyâmîn Binyâmîn b. Yûne et-Taflî en-Nebârî, *Rihletu Binyâmîn*, trc. Azrâ Haddâd (Abu Dabi: el-Mecma'u's-Sekâfi, 2002), 85.

²² Nursi, *Mektûbat*, 91.

²³ Nursi, *Mektûbat*, 165.

ifadede geçen “إلى أبي و أبيكم” kısmını anlama yansıtmadığı dikkat çekicidir. “Babama ve babanıza gidiyorum” anlamına da gelebilecek bu kısım, genel anlamda İslâm akidesine ve Hz. İsa'nın (a.s.) tağyir ve tahrif edilmemiş öğretilerine uymadığı için tercümeyle yansıtılmamış olabilir. Yahut eserlerinin birçok yerinde lafızların uzun uzadıya tercümesini değil okuyucuya lazım olan kısmını öz olarak veren müellif burada da aynı yöntemi izlemiştir.

İslâm ulemâsının eserlerinde de söz konusu lafız, Nursî'nin aktardığı gibidir.²⁴ Cessâs (v. 370/981) ifadede geçen “أبي و أبيكم” kelimelerinin, tercümenin yapılmış olduğu dilde “إلوهي و إلهكم” anlamında olduğunu belirtmiştir.²⁵ İbn Kayyim ise İncîl'de mevcut bu ifadelerden yola çıkarak Hz. İsa'nın (a.s.) ilahlığını iddia edenlere cevap olarak, yine İncîl'in başka yerlerinde onun Allah'ın kulu olduğunu vurgulayan kısımlarla cevap vermektedir.²⁶

İncîl'in söz konusu ifadesinin, günümüz metinlerinde “İsa, ‘Bana dokunma!’ dedi. ‘Çünkü daha Baba'nın yanına çıkmadım. Kardeşlerime git ve onlara söyle, benim Babamın ve sizin Babanızın, benim Tanrımın ve sizin Tanrınızın yanına çıkıyorum.’”²⁷ ve “Size gerçeği söylüyorum, benim gidişim sizin yararınızdır. Gitmezsem, Yardımcı size gelmez. Ama gidersem, O'nu size gönderirim.”²⁸ kısımlarına tekabül ettiği; ilk ifadede Faraklit'in zikredilmediği görülmekte, diğerindeyse Faraklit'in “Yardımcı” lafızıyla tağyir edildiği anlaşılmaktadır.

2.2. Müellif, İncîl'den ikinci örnek olarak “إني أطلب من ربي”

²⁴ Bk. Ebu'l-Bekâ el-Hâşimî, *Tahcîlu men harrafe't-Tevrâte ve'l-İncîl*, thk. Mahmud Abdurrahman Kadh (Riyad: Mektebetü'l-İbkân, 1998), 1: 275, 303; Ebû'l-Fidâ İbn Kesîr İsmâil b. Ömer el-Kureşî, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, thk. Sami b. Muhammed Selâme (Riyad: Dâru't-Taybe, 1999), 3: 69.

²⁵ Ahmed b. Ali Ebû Bekir er-Râzî el-Cassâs, *Ahkâmu'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Sâdık el-Kamhâvî (Beyrut: Dâr-u İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1985), 2: 295. Ayrıca bk., İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, 3: 69.

²⁶ İbn Kayyim, *Hidâyetü'l-hıyârâ*, 502-503.

²⁷ *Kutsal Kitap -Eski ve Yeni Antlaşma-*, Yuhanna 20/17. [“İsa ona şunları söyledi: ‘Tamam, bana sarılmayı bırak artık; henüz Babamın yanına çıkmadım. Sen şimdi doğruca kardeşlerime gidip, benim Babamın, sizin Babanızın, benim Tanrımın ve sizin Tanrınızın yanına çıkacağımı söyle.’”] *Kutsal Kitap -Yeni Dünya Çevirisi-*, Yuhanna 20/17.

²⁸ *Kutsal Kitap -Eski ve Yeni Antlaşma-*, Yuhanna 16/7. [“Ne var ki size gerçeği söylüyorum. Benim gitmem sizin yararınızdır. Çünkü eğer gitmezsem yardımcı size asla gelmez. Ama gidersem onu size gönderirim.”] *Kutsal Kitap -Yeni Dünya Çevirisi-*, Yuhanna 16/7.

“فَارْقَلِيطًا يَكُونُ مَعَكُمْ إِلَى الْأَبَدِ” cümlesini zikreder ve bunun anlamını “Ben Rabb’imden, hakkı bâtıldan fark eden bir peygamberi istiyorum ki, ebede kadar beraberinizde bulunsun.” cümlesiyle verir; Faraklit’in, “الْفَارِقُ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ” (hakkı bâtıldan ayıran) manasında Hz. Peygamber’in (s.a.v.) ismi olduğunu belirtir.²⁹

Fahrüddin er-Râzî’nin (606/1209) Arapça’ya aktarılmış Yuhanna İncili’nin on dördüncü bölümüne atfen kaydettiği ifadeler “وَأَنَا أَطْلُبُ لَكُمْ إِلَى أَبِي حَتَّى يَمْنَحَكُمْ، وَيُعْطِيَكُمْ الْفَارْقَلِيطَ حَتَّى يَكُونَ مَعَكُمْ إِلَى الْأَبَدِ،” “وَأَمَّا الْفَارْقَلِيطُ رُوحَ الْفَارْقَلِيطِ هُوَ رُوحَ الْحَقِّ الْبَقِيَّةِ”; on beşinci bölümüne atfen kaydettiği ifadelerse “وَأَمَّا الْفَارْقَلِيطُ رُوحَ الْفَارْقَلِيطِ هُوَ رُوحَ الْحَقِّ الْبَقِيَّةِ، وَيُعْلِمُكُمْ وَيَمْنَحُكُمْ جَمِيعَ” “الْأَشْيَاءِ، وَهُوَ يُدَكِّرُكُمْ مَا قُلْتُمْ لَكُمْ وَإِنِّي قَدْ خَبَرْتُكُمْ بِهَذَا قَبْلَ أَنْ يَكُونَ حَتَّى إِذَا كَانَ ذَلِكَ تُؤْمِنُونَ” şeklindedir.³⁰ Alî el-Kârî, bu sözlerin İncil’de Hz. İsa’nın (a.s.) lisanından söylendiğini belirterek, Râzî’nin kaydettiği ifadeleri de kapsayacak biçimde şöylece toplarlar: Ben Rabb’imden ve sizin Rabb’inizden talep edeceğim, ta ki Faraklit’i yani gizli (açıklanmamış) şeyleri açıklayan zâtı size bağışlasın ve o ebede kadar sizinle beraber olsun. Faraklit, Rabbin size benim isimle, yani nübüvvetle göndereceği Rûhül-Kudüs’tür. O size her şeyi ihsan edecek, her şeyi öğretecek ve benim söylediklerimi size hatırlatacak olandır. Ben bunları ondan önce size haber veriyorum ki o geldiğinde iman edesiniz.³¹ Halebî (v. 1044/1634), Hz. İsa’dan sonra nebî olarak gelen, onun hak peygamber oluşuna, sıdkına ve nübüvvetine şahitlik yapan tek şahsiyetin Hz. Peygamber (s.a.v.) olduğunu vurgulayarak bu ifadelerin ondan bahsettiğini söyler.³² Gelecek olan zâtın açıklayacağı her şeyden kasıt ise hakaik ve maarife dair her şey demektir.³³

Râzî’nin Yuhanna/15’te olduğunu belirttiği ifadenin

²⁹ Nursi, *Mektûbat*, 165.

³⁰ Fahrüddin Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer er-Râzî, *Mefâtihu’l-gayb* (Beyrut: Dâru İhyai’t-Türâsi’l-Arabî, 1998), 29: 528-529

³¹ Alî el-Kârî, *Şerhu’ş-Şifâ*, 1: 744; 2: 182. Ayrıca bk. Ebû’l-Hasan Ali b. Muhammed el-Mâverdî, *İ’lâmu’n-Nübüvve* (Beyrut: Dâru Mektebeti’l-Hilâl, 1409/1988), 158; Takiyyüddin Ahmed b. Ali el-Makrîzî, *İmta’u’l-esma’i bimâ li’n-Nebiyi mine’l-ahvâli ve’l-emvâli ve’l-hafedeti ve’l-metâ’*; thk. Muhammed Abdülhamid en-Nesîmî (Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye: 1999), 3: 39; İbn Kayyim, *Hidâyetü’l-hiyârâ*, 324, 331.

³² Ebû’l-Ferec Nürüddin Ali b. Burhânüddin İbrâhim b. Ahmed el-Halebî, *es-Sîretü’l-Halebîyye*, (Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 2006), 1: 313.

³³ Hüseyin Efendi el-Cisr, *er-Risâletü’l-Ĥamîdiyye fi ĥakîkati’d-diyâneti’l-İslâmiyye ve ĥakîyyeti’ş-şer’ati’l-Muĥammedîyye*, (Kahire: Dâru’l-Kitabi’l-Misrî; Beyrut: Dâru’l-Kitabi’l-Lübânî, 1433/2012), 41.

günümüz İncil metinlerinde mevcut olmadığı görülmektedir. Yuhanna/14'teki ifade ise sonrasıyla beraber şöyledir:

“Ben de Baba’dan dileyeceğim. O sonsuza dek sizinle birlikte olsun diye size başka bir Yardımcı, Gerçeğin Ruhu’nu verecek. Dünya O’nu kabul edemez. Çünkü O’nu ne görür ne de tanır. Siz O’nu tanıyorsunuz. Çünkü O aranızda yaşıyor ve içinizde olacaktır.”³⁴

2.3. Nursî’nin İncil’den verdiği üçüncü örnek, Hz. İsa’dan (a.s.) sonra gelen ve İncil’in birkaç âyetinde “Âlemin Reisi” unvanıyla müjde verilen peygamberin “ مَعَهُ قَضِيبٌ مِنْ حَدِيدٍ يُقَاتِلُ بِهِ وَأَمْتُهُ ” كَذَلِكَ diye tarif edilmesidir. Müellif, bu âyeti “Sahibü’s-seyf ve cihada memur bir peygamber gelecektir.” cümlesiyle izah eder. Nitekim “قَضِيبٌ” kelimesi değnek, baston; “حَدِيدٍ” ise demir anlamında olup “قَضِيبٌ مِنْ حَدِيدٍ” ile kastedilen şey kılıçtır. Hz. Peygamber’in (s.a.v.) ümmeti de kendisi gibi sahibü’s-seyf yani cihada memurdur.³⁵ Müellife göre Fetih sûresinin sonundaki “ وَ مَثَلُهُمْ فِي الْإِنجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ ” 36 âyeti, İncil’in bu âyeti gibi başka âyetlerine de işaret edip, Hz. Peygamber’in (s.a.v.) kılıç sahibi ve cihada memur olduğunu İncil ile beraber ilân etmektedir.³⁷ Günümüzde mevcut İncil metinlerindeyse bu şekilde yahut buna benzer bir ifadeye rastlanmamaktadır.

Kâdî İyâd (v. 544/1149) bahsedilen asânın ikinci ihtimale göre Hz. Peygamber’in (s.a.v.) taşıyıp kullandığı uzun ince yapılı baston olduğunu belirtir ve onun halen halîfelerin yanında mevcut bulunduğunu söyler.³⁸ Alî el-Kârî yaptığı açıklamada söz konusu bastonu Hz. Peygamber’in (s.a.v.) özellikle kıyam halinde hutbe okurken yahut ashâba nasihat ederken eline aldığını, ondan kalan bir adet üzere hatiplerin halen ellerine baston alarak hutbeye

³⁴ *Kutsal Kitap -Eski ve Yeni Antlaşma-*, Yuhanna 14/16-17. [“Ben de Babamdan isteyeceğim ve sonsuza dek sizinle olması için başka bir yardımcı verecek. Bu yardımcı, dünyanın elde edemeyeceği hakikat ruhudur. Dünya onu ne görür ne de bilir. Onu siz bilirsiniz, çünkü sizinle beraberdir ve içinizdedir.”] *Kutsal Kitap -Yeni Dünya Çevirisi-*, Yuhanna 14/16-17.

³⁵ Ayrıca bk. Kâdî ‘İyâd, *eş-Şifâ*, 1: 456-457; Kastallânî, *el-Mevâhib*, 1: 472; Ali el-Kârî, *Şerhu’s-Şifâ*, 1: 503; Şâmî, *Sübülü’l-hüdâ*, 1: 461.

³⁶ Fetih 48/29: “...*(Onların/ashabın) İncil’deki vasıfları ise şöyledir: Filizini çıkarmış, gitgide onu güçlendirip kalınlaşmış, nihayet gövdesi üzerine dimdik doğrulmuş ve bu haliyle çiftçileri sevindiren bir ekine benzerler. (Bu misâl) onlarla kâfirleri gayza boğmak içindir...*”

³⁷ Nursî, *Mektûbat*, 167.

³⁸ Kâdî ‘İyâd, *Şifâ*, 1: 457.

çıkışlarını belirtir. Yani halifeler diye bahsedilenler Hz. Peygamber'in (s.a.v.) minberdeki hulefâsı olan imam-hatiplerdir.³⁹ Her iki değerlendirmenin de farklı açılardan birer hakikate işaret ettiği ve birbirine aykırı olmadığı görülmektedir.

2.4. Nursî'nin verdiği dördüncü örnek kendi ifadesiyle şöyledir: "Türkçe Yuhanna İncîli'nin on dördüncü bab ve otuzuncu âyeti şudur: 'Artık sizinle çok söyleşmem, zira bu âlemin reisi geliyor. Ve bende, onun nesnesi aslâ yoktur!' İşte 'Âlemin Reisi' tabiri, 'Fahr-i Âlem' demektir. Fahr-i Âlem unvanı ise, Muhammed-i Arabî'nin (s.a.v.) en meşhur unvanıdır."⁴⁰

Günümüz Türkçe İncîl metinlerinde söz konusu ifade, öncesiyle beraber aşağıda gelecek şekildedir.

"14/28: Size, 'Gidiyorum ama yanınıza döneceğim' dediğimi işittiniz. Beni sevseydiniz, Baba'ya gideceğim için sevinirdiniz. Çünkü Baba benden üstündür. 14/29: Bunları size şimdiden, her şey olup bitmeden evvel söyledim. Öyle ki bunlar olunca inanasınız. 14/30: Artık sizinle uzun uzun konuşmayacağım. Çünkü bu dünyanın egemeni geliyor. Onun benim üzerimde hiçbir yetkisi yoktur."⁴¹

1866 tarihinde yayınlanmış Arapça İncîl'de aynı metin 14/28: "أذهب ثم آتي إليكم. لو كنتم تحبونني لكنتم تفرحون لأني قلت امضي الى الأب. "، 14/29: "وقلت لكم الآن قبل أن يكون حتى متى كان تؤمنون"، 14/30: "أتيت قلت لكم أنا لا أتكلّم أيضا معكم كثيراً لأنّ رئيس هذا العالم يأتي وليس له فيّ شيء"⁴² cümleleriyle tercüme edilmiştir. Nursî'nin vurguladığı "Âlemin Reisi" tavsifi "رئيس هذا العالم" şeklinde Arapça karşılığıyla dikkat çekmektedir. Rahmetullah el-Hindî, burada Hz. İsa'nın diliyle Allah Teâlâ'nın kendisinden büyük olduğunu ifade eden kısmın, onun nefy-i ulûhiyetine ve teslisin butlânına bizzat İncîl'den

³⁹ Ali el-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, 1: 503.

⁴⁰ Nursî, *Mektûbat*, 169.

⁴¹ *Kutsal Kitap -Eski ve Yeni Antlaşma-*, Yuhanna 14/28-30. ["Size dediğimi duyduunuz. Ben gidiyorum ve yine yanınıza döneceğim. Beni seviyorsunuz, Babama gittiğim için sevinirsiniz. Çünkü Baba benden büyüktür. 14/29: Size bunu olmadan önce söyledim ki olduğunda inanasınız. 14/30: Artık sizinle çok fazla konuşmayacağım, çünkü bu dünyanın hükümdarı geliyor. O benim üzerimde hiçbir şekilde hakimiyet kuramaz."] *Kutsal Kitap -Yeni Dünya Çevirisi-* Yuhanna 14/28-30.

⁴² *Kitabu'l-Ahdi'l-Cedid li-Rabbina ve Muhlisuna Yesû'u'l-Mesîh*, trc. Boutros el-Bustani, (Beyrut: b.y., 1866), Yuhanna 14/28-30.

delil olduğunu vurgular.⁴³

Bundan sonra verilen dört örnek yine Yuhanna İncîli'ne atfen zikredilmiştir. Verilen örnekler aynı pasajda ve peş peşe bulunmaktadır. Bunlar önce Nursî'nin kendi ifadeleri ile sıralanacak, daha sonra ilgili bazı açıklamalar yapılacaktır.

2.5. “Yine İncîl-i Yuhanna, on altıncı bab ve yedinci âyeti şudur: ‘Amma ben, size hakkı söylüyorum. Benim gittiğim, size faidelidir. Zira ben gitmeyince, tesellici size gelmez.’ İşte bakınız! Reis-i Âlem ve insanlara hakikî teselli veren, Muhammed-i Arabî'den (s.a.v.) başka kimdir? Evet Fahr-i Âlem odur ve fâni insanları i'dam-ı ebedîden kurtarıp teselli veren odur.”⁴⁴

2.6. “Hem İncîl-i Yuhanna, on altıncı bab, sekizinci âyeti: ‘O dahi geldikte; dünyayı günaha dair, salaha dair ve hükme dair ilzam edecektir.’ İşte dünyanın fesadını salaha çeviren ve günahlardan ve şirkten kurtaran ve siyaset ve hâkimiyet-i dünyayı tebdil eden Muhammed-i Arabî'den (s.a.v.) başka kim gelmiş?”

2.7. “Hem İncîl-i Yuhanna, on altıncı bab, on birinci âyet: ‘Zira bu âlemin reisinin gelmesinin hükmü gelmiştir.’ İşte ‘Âlemin Reisi’ elbette Seyyidü'l-Beşer olan Ahmed-i Muhammed'dir (s.a.s.). (Haşiye: Evet, o Zât, öyle bir reis ve sultandır ki; bin üç yüz elli senede ve ekser asırlardan her bir asırda, lâakal üç yüz elli milyon tebaası ve raiyyeti var. Kemal-i teslim ve inkıyadla evâmirine itaat ederler, her gün ona selâm etmekle tecdid-i biat ederler.)”⁴⁵

2.8. “Hem İncîl-i Yuhanna, on altıncı bab ve on üçüncü âyet: ‘Amma o Hak ruhu geldiği zaman, sizi bilcümle hakikate irşad edecektir. Zira kendisinden söylemiyor. Bilocümle işittiğini söyleyerek, gelecek nesnelere size haber verecek.’ İşte bu âyet sarihtir. Acaba umum insanları birden hakikate davet eden ve her haberini vahiyden veren ve Cebrail'den işittiğini söyleyen ve kıyamet ve âhiretten tafsilen haber veren, Muhammed-i Arabî'den (s.a.v.) başka kimdir ve kim olabilir?”⁴⁶

⁴³ Rahmetullah b. Halîlî'r-Rahmân el-Kîrânevî el-Usmânî el-Hindî, *İzhârü'l-hağ*, thk. Muhammed Ahmed Muhammed Abdülkâdir Halîl Melkâvî (Riyad: İdaretü'l-Buhûsi'l-İlmiyye, 1989), 3: 748.

⁴⁴ Nursî, *Mektûbat*, 169.

⁴⁵ Nursî, *Mektûbat*, 169.

⁴⁶ Nursî, *Mektûbat*, 169.

Yukarıda zikredilen dört örnekte geçen ifadeler, günümüz İncîl metinlerinde, öncesi ve sonrasıyla birlikte şu şekildedir:

“16/4: Bunları size şimdiden bildiriyorum. Öyle ki, saati gelince bunları size söylediğimi hatırlayasınız. Başlangıçta bunları size söylemedim. Çünkü sizinle birlikteydim. 16/5: Şimdiye beni gönderenin yanına gidiyorum. Ne var ki, içinizden hiçbiri bana ‘Nereye gidiyorsun?’ diye sormuyor. 16/6: Ama bunları söylediğim için yüreğiniz kederle doldu. 16/7: Size gerçeği söylüyorum. Benim gidişim sizin yararınızdır. Gitmezsem yardımcı size gelmez. Ama gidersem onu size gönderirim. 16/8: O gelince günah, doğruluk ve gelecek yargı konusunda dünyayı suçlu olduğuna ikna edecektir. 16/9: Günah konusunda, çünkü bana iman etmezler. 16/10: Doğruluk konusunda, çünkü Baba’ya gidiyorum, artık beni göremeyeceksiniz. 16/11: Yargı konusunda, çünkü bu dünyanın egemeni yargılanmış bulunuyor (Bu dünyanın egemeni: Şeytan). 16/12: Size daha çok söyleyeceklerim var, ama şimdi bunlara dayanamazsınız. 16/13: Ne var ki O, yani Gerçeğin Ruhu gelince, sizi tüm gerçeğe yöneltecek. Çünkü kendiliğinden konuşmayacak, yalnız duyduklarını söyleyecek ve gelecekte olacakları size bildirecek. 16/14: O beni yüceltecek. Çünkü benim olandan alıp size bildirecek.”⁴⁷

Kâdî ‘İyâd’ın tespitine göre (روح القدس) ve (روح الحق) gibi isimler, Hz. Peygamber’in (s.a.v.) İncîl’de geçen isimlerindedir.⁴⁸ Kezâ İncîl metinlerinde “Hak rûhu” ve “Gerçeğin rûhu” şeklindeki çeviriler bu isimlerin Türkçe kullanımıdır. Metinlerde “Yardımcı”

⁴⁷ *Kutsal Kitap -Eski ve Yeni Antlaşma-*, Yuhanna 16/4-14. [“16/4: Yine de vakti geldiğinde size anlattıklarımı hatırlayabilesiniz diye bunları söylüyorum. Ancak bunları size başta söylemedim, çünkü sizinle beraberdim. 16/5: Şimdi beni gönderene gidiyorum. Fakat hiçbiriniz, ‘Nereye gidiyorsun?’ diye sormuyorsunuz. 16/6: Söylediklerimden ötürü yüreğiniz kederle doldu. 16/7: Ne var ki, size gerçeği söylüyorum. Benim gitmem, sizin yararınızdır. Çünkü eğer gitmezsem yardımcı size asla gelmez. Ama gidersem onu size gönderirim. 16/8: O gelince, günah hakkında, doğruluk hakkında ve hüküm hakkında ikna edici kanıtlar verecek. 16/9: İlk önce günah hakkında, çünkü bana iman etmiyorlar. 16/10: Sonra doğruluk hakkında; çünkü ben Baba’ma gidiyorum ve beni artık göremeyeceksiniz. 16/11: Ayrıca hüküm hakkında; çünkü bu dünyanın hükümdarına hüküm verilmiştir. 16/12: Aslında size daha çok söyleyeceklerim var, fakat şu anda bunları kaldıramazsınız. 16/13: Ancak o, hakikat ruhu gelince, her hakikati anlamanız için size yol gösterecek. Çünkü o, kendiliğinden konuşmayıp duyduklarını söyleyecek ve size ilerideki şeyleri bildirecek. 16/14: O beni yüceltecek, çünkü benden aldıklarını size aktaracak.”] *Kutsal Kitap -Yeni Dünya Çevirisi-*, Yuhanna 16/4-14.

⁴⁸ Kâdî ‘İyâd, *Şifâ*, 1: 455.

şeklinde çevrilen kelime, Yunanca metninden Arapça'ya tercüme edilmiş olan 1866 basım tarihli İncil'de "المُعْزَى" şeklinde ve "teselli eden, tesellici" anlamındadır.⁴⁹

İbn Kayyim'in aktarımında, İncil'in yukarıda zikredilen kısımlarının bazı küçük farklarla kaydedildiği görülmektedir.⁵⁰ Hz. İsa (a.s.) "Size Baraklit'in gelmesi için benim aranızdan ayrılmam sizler için hayırlıdır. Çünkü ben gitmeden o gelmeyecektir." demektedir.⁵¹ "Baraklit" isminin İbrânicede "hamd" ile ilişkili bir lafız olduğunu belirten müellif bunun Ahmed, Muhammed, Mahmûd, Hâmid gibi bir anlama geldiğini söyler. Bu bakımdan lafız Hz. Peygamber'i (s.a.v.) açıkça göstermektedir. O ve ümmeti her durumda hamd eden kimselerdir. O, Livâû'l-hamd'in sahibidir. Hutbe ve namazın anahtarı hamddir. "Muhammed" ise başkalarından daha çok hamd eden anlamındadır. Hristiyanların ekseri Baraklit/Faraklit'in Hz. İsa'yı ifade eden Süryânice bir isim olduğunu ve "المُخْلِصَ" (safılaştırıcı, ayıran, izah eden) yani "فَارُوقُ" mânasına geldiğini iddia etmiştir. Nitekim onlara göre bu, Hz. İsa'nın (a.s.) İncil'de "إِنَّمَا أَتَيْتُ لِأَخْلِصَ الْعَالَمَ" : Ben ancak âlemi tahlis (arındırma, kurtarma) için geldim." demesiyle de ilişkilidir. Bu lafız zaman içinde "فَارَقُ" şeklinde kullanılmıştır. Sondaki "لَيْطُ" kısmı ziyadedir ve Arapçada "رَجُلٌ هُوَ" lafzındaki "هُوَ" zamirinin karşılığıdır. Yine Hristiyanlardan bir grup bunun "المُعْزَى" anlamında olup Yunanca olduğunu iddia etmiştir. Ancak bu iki görüşe de itiraz edilmiştir çünkü Hz. İsa'nın (a.s.) lisanı Süryânice yahut Yunanca değil İbrâniceydi. İncil bu dilde nâzil olmuş daha sonra diğer dillere tercüme edilmiştir. Neticede Hristiyanlar Hz. Peygamber'e (s.a.v.) delâlet eden yerleri inkâr edemedikleri için tahrif ederek başkalarının kastedildiğini iddia etmiştir. Kimileri bunun havârlere inen Rûh olduğunu, kimileri, çarmıha gerildikten kırk gün sonra gelen Hz. İsa'nın kendisi olduğunu söylemiş, kimileri de bu konuda kesin bir bilginin olmadığını savunmuştur.⁵²

Oysaki Hz. İsa'nın (a.s.) İncil'deki ifadelerinden söz konusu zâtın kendisi gibi bir peygamber olacağı, kendisinden sonra geleceği yani o hayattayken henüz var olmadığı, kendisinin açıklamadığı birçok hakikati açıklayacağı, yine kendisinin

⁴⁹ *Kitabu'l-Ahdi'l-Cedîd*, 118.

⁵⁰ Bk. İbn Kayyim, *Hidâyetü'l-hıyârâ*, 323-325.

⁵¹ Bk. İbn Kayyim, *Hidâyetü'l-hıyârâ*, 380.

⁵² Ayrıntılı açıklama için bk. İbn Kayyim, *Hidâyetü'l-hıyârâ*, 325-329, 334-335.

getirmediği bir takım ahkâmı ihdâs edeceği ve getireceği şeriatın kıyamete kadar geçerli olacağı anlaşılmaktadır. Bu vasıflar ise sadece Hz. Peygamber'e (s.a.v.) uymaktadır. Nitekim Hz. Mûsa (a.s.) ve Hz. İsmâ'nın (a.s.) kitaplarında -Allah'ın sıfatları, ahiret âlemi, cennet, cehennem vs.- mücmel bırakılan pek çok husus Kur'ân'da mufassalan beyan edilmiştir. Kezâ kıyamet alametleri gibi hususlar da kendisi ile kıyametin çok yakın olduğunu belirten Hz. Peygamber (s.a.v.) tarafından bildirilmiş, Allah Teâlâ dinini ve nimetini onunla tamamlamıştır. Bu arada Kur'ân'ın " وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ " ve " وَلَٰكِن تَصَدِّقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ " ⁵³ ve " وَهُوَ يُعَلِّمُكُمُ كُلَّ شَيْءٍ " ⁵⁴ gibi vasıflarla anılması, İncil'in Arapça tercümelerinde Hz. İsmâ'nın " O size her şeyi öğretecektir.", " وَيُفَسِّرُ لَكُمْ كُلَّ شَيْءٍ " : O size her şeyi açıklayacaktır." sözleriyle müjdelediği Baraklit'in Hz. Peygamber (s.a.v.) olduğunu göstermektedir. ⁵⁵

Rahmetullah el-Hindî bu meyanda, Hristiyanların kendi İncil'lerine dayanarak Hz. İsmâ'dan (a.s.) sonra bir peygamberin geleceğini bildiklerine dikkat çeker. Buna en tipik ve meşhur örneklerden ikisi Habeş Meliki Necâşî ve Kıptilerin Reisi olan Mukavkıs'tır. Necâşî Hz. Peygamber'in (s.a.v.) gönderdiği mektup ve davet üzerine İslâm'a girmiştir. Mukavkıs ise mektubu getiren elçiye ikramda bulunmuş ve Hz. Peygamber'e (s.a.v.) gönderdiği cevapta son bir nebinin kaldığını bildiğini fakat onun Şam bölgesinde çıkacağını zannettiğini iletmıştır. Necâşî'nin iman etmesinin, elbetteki Hz. İsmâ'nın (a.s.) son peygamber olmadığını bilmesiyle de ilgisi bulunmaktadır. İslâm'a girmeyen Mukavkıs da cevabında, aynı şekilde Hz. İsmâ'nın son peygamber olmadığını ve ondan sonra bir peygamber beklediklerini izhar etmiştir. Her iki hükümdarın, zaman itibarıyla Hz. Peygamber'in (s.a.v.) dünyevî şevketinden korkarak bu tavrı takındıklarını iddia etmek mümkün değildir. ⁵⁶

2.9. Nursî'nin son sırada verdiği misâl, kendi ifadesiyle "İncil'in bir yerinde, İsmâ (a.s.) demiş: 'Ben gideceğim; tâ dünyanın reisi gelsin.'" şeklindedir. Bununla, müellif tarafından daha önce

⁵³ en-Nahl 16/89: "... Bu kitabı sana her şeyin apaçık bir beyânı olarak indirdik ..."

⁵⁴ Yûsuf 12/111: "... Lâkin (Kur'ân) kendinden öncekinin (önce inen kitapların) tasdiki ve (dîne âit) her şeyin tafsilidir ..."

⁵⁵ Ayrıntılı açıklama için bk. İbn Kayyim, *Hidâyetü'l-hıyârâ*, 323-324, 329-334, 339-340. Ayrıca bk. Hindî, *İzhârü'l-ğâğ*, 4: 1193-1197.

⁵⁶ Hindî, *İzhârü'l-ğâğ*, 4: 1188-1189.

verilen Yuhanna 14/30 örneğinin kastedildiği anlaşılmaktadır. Yapılan izahta ise Hz. İsa'dan (a.s.) sonra dünyanın reisi olacak, hakkı bâtıldan ayırıp Hz. İsa'nın (a.s.) yerine insanları irşad edecek olan zâtın ancak Hz. Peygamber (s.a.v.) olabileceği vurgulanmaktadır. Anlaşılan o ki Hz. İsa (a.s.) ümmetine daima müjde vererek, "Birisi gelecek, bana ihtiyaç kalmayacak. Ben onun bir mukaddimesiyim ve müjdecisiyim." demiştir. Onun, "وَأَذَقَ آلَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ"⁵⁷ âyetinde beyan edilen müjdesi de bunu teyit etmektedir.⁵⁸

Bedüzzaman Saîd Nursî, ilk makalede incelediğimiz örneklerle birlikte, zikrettiği bütün örneklerden sonra Tevrat, Zebûr, İncil ve sair suhuf-ı enbîyâda, en son gelecek peygamber olan Hz. Muhammed (s.a.v.) ile alâkadar ehemmiyetli pek çok bahsin ve âyetin bulunduğunu; kendisinin ise bunlardan bazı örnekleri kaydettiğini vurgulamaktadır.⁵⁹

Bu hususta Rahmetullah el-Hindî, Abdülhakîm es-Siyalkûtî'den (v. 1067/1656) nakille, semâvî kitaplarda enbiyaya ta'riz ve işâret eden lafızları ancak râsihûndan olan âlimlerin tespit edebileceğini aktarır. Bunda ilâhi bir hikmet söz konusudur. Nitekim ulemâ şöyle demiştir: Hiçbir kitap yoktur ki Hz. Peygamber'den (s.a.v.) bahsediyor olmasın, ancak bu bahisler işâretler şeklindedir. Şayet bunlar avâmın da anlayacağı şekilde olsaydı, bunları gizledikleri için onların âlimleri itab edilmezdi. Bu kapalılık, metinler İbrâniceden Süryaniceye, Süryaniceden Arapçaya tercümelerle aktarılırken daha da artmıştır. Siyalkûtî, kendi bulduğu ve dikkate aldığı ta'rizlerin de râsih ulemâ indinde apaçık ancak âlimler (yahut avâm) nezdinde hafî olduğunu ifade etmiştir.⁶⁰

er-Risâletü'l-Hamîdiyye adlı eserinin bir kısmını Hz. Peygamber'i (s.a.v.) müjdeleyen ihbârata ayıran Hüseyin el-Cisr'in konuyla ilgili açıklaması da üzerinde dikkatle durulmaya değer niteliktedir. Müellif mevcut alâmetlerin, Hz. Peygamber'in (s.a.v.)

⁵⁷ Saff 61/6: "Hani Meryem oğlu İsa, 'Ey İsrailoğulları! Şüphesiz ki ben, Allah'ın size, benden önce gelen Tevrat'ı tasdik edici ve benden sonra gelecek Ahmed isminde bir peygamberi tebşir edici (olarak gönderdiği) elçisiyim.' demişti. ..."

⁵⁸ Nursi, *Mektûbat*, 171.

⁵⁹ Nursi, *Mektûbat*, 172.

⁶⁰ Bk. Hindî, *İzhârü'l-hağ*, 4: 1084.

zuhuruna kadar hiç kimsede bir araya gelmediğini; bir kısmı önceki bazı nebîlerde bulunmuş olsa bile tamamının sadece onda ortaya çıktığını söyler. Onun hiçbir özelliğinin mevcut alâmetlere ve mevcut alâmetlerden herhangi birinin onun niteliklerine muhalif olmaması, bu hakikatin ayrı bir teyidi hükmündedir. Bu kadar çok ve çeşitli alâmetin bir zâtta tesadüfen içtima etmesi de aklen doğru kabul edilemez. Alâmetlerin ortaya çıkmasından sonra; aklen, örfen, adeten ve şer'an başka birini beklemek ve haber verilen zât bu değil, o daha sonra gelecektir diye mev'hûm ve meşkûk bir bekleyişe girmek mümkün değildir. Yine bu kadar alâmetin ortaya çıkmasından sonra ona ittiba etmemek için geçerli bir gerekçe olmadığı gibi ittiba etmeyerek başka birini beklemenin Yüce Allah katında özür teşkil etmeyeceği de açıktır. Ayrıca farzımuhal haber verilen zât Hz. Peygamber (s.a.v.) olmasa; yine geçmiş peygamberlerin lisaniyla bizlere, haber verilen bütün alâmetleri taşıyan fakat -hâşâ- yalancı olan bir şahsın geleceği ve ondan uzak durularak yine bu bütün alâmetleri taşıyan hak peygamberin beklenmesi gerektiği konusunda bilgi verilmesi, yani onlar tarafından uyarılmamız gerekmez miydi? Sonsuz hikmet, rahmet, merhamet sahibi olan Allah Teâlâ kullarını -hâşâ- niçin böyle şaşırsın ve niçin onları uyarılmış olmasın? Yüce Allah kullarını şaşırtıp hile yapmaktan elbette ki mukaddes ve münezzehtir. O halde biz de şeksiz ve tereddütsüz bir şekilde, elimizdeki bütün delillere tam bir itimat ve itminanla, haber verilen zâtın Hz. Peygamber (s.a.v.) olduğunu bilir, imanla tasdik ve ona ittiba ederiz.⁶¹

Nursî, iki makaleden oluşan çalışmamızın çerçevesini oluşturan 19. Mektup/Mu'cizât-ı Ahmediyye risâlesinin On altıncı İşâretinin ilk kısmının sonunda Hz. Peygamber'in (s.a.v.) kütüb-i sâbıkada geçen isimleriyle ilgili kısa bir nota ve daha sonra bir suâl-cevaba yer vermiştir. Müellifin önce sorup sonra cevapladığı sualde, "Eğer desen" kalıbıyla, sorulması mümkün bir husus dile getirilmekte; diğer peygamberler Hz. Peygamber'den (s.a.v.) yalnızca haber verirken ve müjdeleme üslubu azken, Hz. Îsâ'nın (a.s.) hepsinden ziyade haber ve özellikle müjde vermesinin sebebine dikkat çekilmektedir.

Müellif bunun sebebini, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Hz. Îsâ'yı

⁶¹ Bk. Cisir, *er-Risâletü'l-Ĥamîdiyye*, 50-53.

(a.s.) Yahudilerin müthiş tezkibinden, iftiralarından ve onun dinini dehşetli tahrifattan kurtarmasıyla açıklar. Ayrıca Hz. Peygamber (s.a.s.), Hz. İsmâ'nın (a.s.) peygamberliğini kabul edip tanımayan İsrailoğulları'nın su'ubetli şeriatına mukabil sühûletli, câmi' ve ahkâmca Şeriat-ı İseviye'nin eksiklerini tamamlayan yüce bir şeriata sahiptir. Bu gibi sebeplerden ötürü Hz. İsmâ (a.s.) çok defa, "Âlemin Reisi geliyor!" diye müjde vermiştir.⁶²

Makalenin aşağıda gelecek olan üçüncü bölümünde, yukarıda belirtilen ikinci hususa, yani Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Eski ve Yeni Ahit'te yer alan isimlerine değinilecektir. Dikkat edilirse, Nursî'nin Zebûr ve İncil referanslı nakillerinin tamamında Hz. Peygamber'e (s.a.v.) atfedilen isimler, vasıf ve tarifler bulunmaktadır.

3. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Kütüb-i Sâbıkada Geçen İsimleri

Bedüzzaman Saîd Nursî, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) söz konusu kitaplarda pek çok isimle mezkûr olduğunu belirterek, bu kadar ehemmiyetle, mükerrer âyetlerde bahsedilen âhirzaman peygamberinin Hz. Muhammed (s.a.v.) olduğunu; zira bahsedilen evsaf ve özelliklerin uyduğu başka bir peygamberin bulunmadığını söyler.⁶³ Hz. Peygamber'den (s.a.v.) en çok bahseden Hz. İsmâ'dır (a.s.). Hz. İsmâ (a.s.) İncil'de ümmetine defaatle müjde vermiş, insanların en büyük ve mühim önderinin geleceğini söyleyerek o zâtı bazı isimlerle yâd etmiştir. Bahis mevzuu isimler tabiatıyla İbrânice ve Süryânicidir. Ehl-i tahkik âlimler, çoğunlukla Ahmed, Muhammed, Farikun beyne'l-hakkı ve'l-bâtıl gibi anlamlara delâlet eden bu isimleri tespit etmiştir.⁶⁴ Sair peygamberlerin kitaplarında da yine aynı minvâlde, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) herkesçe malum isimlerini mânaca karşılar nitelikte başka isimleri mevcuttur. Örneğin Hz. Şuayb'ın (a.s.) suhufunda ismi, Muhammed manasında "Müşeffah"tır.⁶⁵ Tevrat'ta Muhammed manasında

⁶² Nursî, *Mektûbat*, 172.

⁶³ Nursî, *Mektûbat*, 172.

⁶⁴ Nursî, *Mektûbat*, 171.

⁶⁵ Bk. el-Mutahhar b. Tâhir el-Makdisî, *el-Bed'ü ve't-târîh* (Bur Said: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, ts.), 5: 29; Kâdi 'Iyâd, *eş-Şifâ*, 1: 456; İbn Kayyim, *Hidâyetü'l-hiyârâ*, 370; Makrîzî, *İmtâ'u'l-Esma'*, 3: 394; Bedrüddîn Ebû Muhammed Mahmud b. Ahmed el-'Aynî, *Umdetü'l-Kârî Şerhu Sahihî'l-Buhârî* (Beyrut: Dâru İhyai't-Türâsî'l-Arabî, ts.), 16: 97; Sübkî, *es-Seyfü'l-meslûl*, 506; Kastallânî, *el-Mevâhib*, 2: 547; Ali el-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, 1: 502.

“Münhamenna”⁶⁶, Nebiyyü'l-Haram manasında “Hımyata”⁶⁷; Zebûr'da “el-Muhtar”⁶⁸ ismiyle müsemmâdır. Yine Tevrat'ta “el-Hâtemü'l-Hâtem”⁶⁹; Tevrat ve Zebûr'da “Mukîmü's-Sünne”⁷⁰; Suhuf-ı İbrahim ve Tevrat'ta “Mazmaz” ismiyle zikredilmiştir. (“mazmaz”⁷¹, “mamdad”⁷², “مُؤَدَّ مُؤَدَّ”, “مُؤَدَّ مِئِدَّ”⁷³, “مود مود”)⁷⁴ Kezâ Tevrat'ta “Ahyed”dir.⁷⁵ Hz. Peygamber (s.a.v.) de bunu teyiden “اسْمِي فِي الْقُرْآنِ مُحَمَّدٌ وَ فِي الْإِنْجِيلِ أَحْمَدُ وَ فِي التَّوْرَةِ أَحْيَدُ” İsmim Kur'ân'da Muhammed, İncil'de Ahmed, Tevrat'ta ise Ahyed'dir.” buyurmuştur.⁷⁶

Nursî'nin yukarıda sunulan çerçevede, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) bazı isimlerine kısaca değindiği görülmektedir. İslâm âlimleri bu isimlerle ilgili son derece tafsilatlı bilgiler verip açıklamalar yapmıştır. Burada bazı mücmel bilgiler kaydedilecektir.

Yukarıda zikredilenlerden, “عَمْرٌ” vezninde olduğu belirtilen

⁶⁶ Bk. Abdülmelik İbn Hişâm b. Eyyüb el-Me'âfirî, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, thk. Mustafa es-Seka v.dğr. (Mısır: Matbaatu Mustafa el-Bâbî'l-Halebî, 1955), 1: 233; Fethuddîn İbn Seyyidî'n-Nâs Muhammed b. Muhammed el-Ya'murî, *Uyûnü'l-eser fi fûnü'l-meğâzî ve's-şemâilî ve's-siyer*, (Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1993), 1: 81; İbn Kayyim, *Hidâyetü'l-hıyârâ*, 379; Makrîzî, *İmtâ'u'l-Esma'*, 3: 362; 'Aynî, *'Umdetü'l-Kârî*, 16: 97; Sübkî, *es-Seyfü'l-meslûl*, 506; Ali el-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, 1: 502.

⁶⁷ Bk. Kâdî 'Iyâd, *Şifâ*, 1: 456; Sübkî, *es-Seyfü'l-meslûl*, 505.

⁶⁸ Bk. Kâdî 'Iyâd, *Şifâ*, 1: 455; 'Aynî, *'Umdetü'l-Kârî*, 16: 97.

⁶⁹ Bk. Kâdî 'Iyâd, *Şifâ*, 1: 456; Sübkî, *es-Seyfü'l-Meslûl*, 506; Sefirî, *el-Mecâlisü'l-vaz'iyye*, 2: 115. Söz konusu isim “خاتم النبيين” ve “الخاتم” şeklinde zikredilmiştir.

⁷⁰ Bk. Kâdî 'Iyâd, *Şifâ*, 1: 455; 'Aynî, *'Umdetü'l-Kârî*, 16: 97.

⁷¹ Bk. Kâdî 'Iyâd, *Şifâ*, 1: 456; 'Aynî, *'Umdetü'l-Kârî*, 16: 97.

⁷² Bk. Binyâmîn et-Taîlî, *Rihletu Binyâmîn*, 98; Semev'el el-Mağribî, *Bezlü'l-mechûd fi ifhâmî'l-Yehûd*, haz. Abdülvehhab Tavile (Dimaşk: Dâru'l-Kalem/Beyrut: Dâru's-Şâmiyye, 1989), 87-90; a.mlf. *Gâyetu'l-maksûd fi'r-reddi ala'n-Nasârâ ve'l-Yehûd*, thk. İmam Hanefî Seyyid Abdullah (Kahire: Dâru'l-Âfâki'l-Arabîyye, 2006), 55; Tâcu'l-Kurrâ Ebu'l-Kâsım Mahmud b. Hamza Burhanüddîn el-Kirmânî, *Garâibü't-tefsîr ve 'acâibü't-te'vîl*, (Beyrut: Müessesetü 'Ulûmî'l-Kur'ân/Cidde: Dâru'l-Kible, ts.), 2: 1208; Makrîzî, *İmtâ'u'l-Esma'*, 3: 257; Hindî, *Izhârul-hakk*, 4: 1136; Ebu'l-Me'âlî Mahmud Şükrî el-Âlûsî, *es-Süyûfü'l-müşrika ve muhtasarü's-savâki'l-muhrika*, thk. Mecid el-Halîfe (Kahire: Mektebetü'l-İmami'l-Buhârî, 2008), 152; Reşit Rıza, *Tefsîrül-Menâr*, (Mısır: el-Hey'etü'l-Misriyyetü'l-Âmme, 1990), 9: 225.

⁷³ Bk. İbn Kayyim, *Hidâyetü'l-hıyârâ*, 335-337, 370.

⁷⁴ Bk. Makrîzî, *İmtâ'u'l-Esma'*, 3: 362.

⁷⁵ Bk. 'Aynî, *'Umdetü'l-Kârî*, 16: 97.

⁷⁶ Nursî, *Mektûbat*, 170. (Bk. Ebu'l-Fadl Celâluddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr es-Suyûtî, *Câmi'u'l-ehâdis*, haz. Ali Cum'a vd., nşr. Hüseyin Abbâs Zeki (y.y., ts.), 13: 326; Kastallânî, *el-Mevâhib*, 1: 474.)

“مُؤَدَّ مُؤَدَّ” isminin “جَدًّا جَدًّا” yani “كَثِيرًا كَثِيرًا : bol bol, çok çok” anlamında olduğu söylenmiştir. Malumdur ki Allah Teâla'nın en fazla yücelttiği ve en çok nimete mazhar kıldığı elçisi Hz. Peygamber'dir (s.a.s.). Bir diğer yoruma göre bu, sarîh Muhammed ismidir çünkü İbrânice Arapça'ya en yakın dildir. Örneğin İsmâil, İbranicede Şemâil; İsrâil, Yisrâil diye telaffuz edilir.⁷⁷ Bu ismi “مَيْدَ مَيْدَ” şeklinde kaydedenler de bulunmaktadır. Kezâ İbrânice olan “مُسْفَحَ” isminin, Nursî'nin de özellikle belirttiği gibi hem lafzen hem de mânen, hem Muhammed hem de “مُؤَدَّ مُؤَدَّ” adlarına mutabık, hatta ikincisine daha yakın olduğu belirtilmiştir. Bunun sebebi elbetteki Arapların bu lafızları İbrânîler gibi telaffuz edemeyişleridir. Bu açıklamaları yapan İbn Kayyim'in aktarımına göre, İbn Kuteybe (v. 276/889) “مُسْفَحَ”⁷⁸ isminin şeksiz şüphesiz “مُحَمَّدَ” anlamına geldiğini söylemiştir. Nitekim İbrânîler “الْحَمْدُ لِلَّهِ” anlamında “سَفْحًا لَهَا” (سَفْحًا لِإِلَهِهَا)⁷⁹ demektedir. Buna göre “سَفْحًا” lafzı “الْحَمْدُ” anlamında ise, “مُسْفَحَ” lafzı da hiç şüphesiz “مُحَمَّدَ” anlamındadır.⁸⁰ “الْمُنْحَمَنَا” lafzı Süryânicedir, Yunanca “الْبَارْقَلِيْطُ”, İbrânice “الْحَامِدُ” ve “الْمُحْمُودُ” isimlerinin karşılığıdır.⁸¹ Yine İncil'de Hz. Peygamber'i (s.a.v.) ifade eden isimlerden birinin “Muhammed” anlamında “ماما ديوس” olduğu belirtilmiştir.⁸²

Makrîzî'nin aktarımına göre İbn Kuteybe bu isimlerin Hz. Peygamber'i (s.a.v.) gösterdiğine, “الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْنُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأَنْتُمْ تَسْتَهْذُونَ ﴿٥٠﴾ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ”⁸³ “وَإِلَّا نَجِيبُ قُلْ كَفَىٰ”⁸⁵ “يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ”⁸⁴ “الْحَقُّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ”⁸⁶ gibi âyetlerin delil olduğunu vurgulamıştır. Şayet söz konusu kitaplarda geçen isimler onun isimleri olmasaydı, Kur'ân'ın, Yahudi ve Hristiyanların ellerindeki kitaplarda bulunmayan şeylere atfen Hz. Peygamber lehine hüccet getirmesi nasıl mümkün olurdu? Oysaki başta Abdullah b. Selâm ve

⁷⁷ İbn Kayyim, *Hidâyetü'l-hiyârâ*, 335-336.

⁷⁸ Ayrıca bk. Makdisî, *el-Bed'ü ve't-târîh*, 5: 29; Ali el-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, 1: 502; Sübkî, *es-Seyfü'l-meslûl*, 505; Aynî, *'Umdetü'l-Kârî*, 16: 97.

⁷⁹ Bk. Makrîzî, *İmtâ'u'l-Esma'*, 3: 394.

⁸⁰ İbn Kayyim, *Hidâyetü'l-hiyârâ*, 370.

⁸¹ İbn Kayyim, *Hidâyetü'l-hiyârâ*, 379. Ayrıca bk. Sübkî, *es-Seyfü'l-meslûl*, 506; Aynî, *'Umdetü'l-Kârî*, 16: 97.

⁸² Makrîzî, *İmtâ'u'l-Esma'*, 3: 394.

⁸³ el-A'râf 7/157.

⁸⁴ Âl-i İmrân 3/70-71.

⁸⁵ el-Bakara 2/146; En'âm 6/20.

⁸⁶ Ra'd 13/43.

ehlikitaptan daha pek çok kimse, Hz. Peygamber'in evsafını kendi kitaplarına dayanarak bilmiş, teslim olup iman etmiştir.⁸⁷

Halebî aynı konudan bahsederken bir hadîs nakletmektedir. Buna göre Hz. Peygamber (s.a.v.) Hz. Ömer'e (ra), "Ey Ömer biliyor musun ben kimim? Ben, -fahr (övünmek) olmasın- Allah'ın Tevrat'ta Mûsa'ya, İncil'de İsâ'ya, Zebûr'da Dâvud'a gönderdiği kimseyim." buyurmuştur. Hz. Peygamber (s.a.v.) "fahr olmasın" derken, bunu iftihar için değil verilen nimetten bahsetmek için söylüyorum demek istemektedir. Diğer bir rivâyette yine Hz. Ömer'e "İsmim -fahr olmasın- Tevrat'ta Ahyed, İncil'de Baraklit, Zebûr'da Hımyâtâ, Suhuf-ı İbrâhim'de (طاب طاب) Tâb Tâb'dır." buyurmuştur.⁸⁸ Tâb Tâb'ın "طَيِّب : Tayyib (temiz, hoş, makbul)" anlamında; yine insanlar arasında güzel ve makbul bir şekilde anılan kimse anlamında olduğu söylenmiştir.⁸⁹ Kezâ Halebî, Mukâtil b. Süleyman'ın (v. 150/767) "Dâvud'un (a.s.) Zebûr'unda şunun yazılı olduğunu gördüm: 'إني أنا الله لا إله إلا أنا ومحمد رسولي' : Muhakkak ki Ben, Benden başka ilah olmayan Allah'ım ve Muhammed Benim Resûlümdür." dediğini nakleder. Benzeri bir şekilde Hz. Dâvud'un Mezâmîr'de (Zebûr) Hz. Peygamber'i (s.a.s.), "Yardımcısı olmayan zayıfa destek olur, miskinlere merhamet eder, her vakit ona dua edilir ve onun zikri ebede kadar devâm edecektir." şeklinde vassafettiği menkuldür.⁹⁰

İbn Abbâs'tan nakledildiğine göre Yahudiler, bir peygamberin geleceğini ve onun kendilerine yardım etmesiyle Evs ve Hazrec kabilelerini mağlup edeceklerini iddia ediyorlardı. Hz. Peygamber (s.a.v.) kendilerinden değil Araplardan gönderilince, onun nübüvvetini ve hakkında verdikleri müjdeleri inkâr etmeye başladılar. Muâz b. Cebel, Bişr b. el-Berâ, Dâvud b. Seleme gibi zâtlar onlara, "Ey Yahudiler Allah'tan sakının ve İslâm'a girin! Çünkü biz şirk ehliyken siz ehlikitaptınız ve gönderilecek olan peygamberi bekliyor, ondan yardım diliyor, evsafını bize haber veriyordunuz."

⁸⁷ Bk. Makrîzî, *İmtâ'u'l-Esma'*, 3: 394-395. (Makrîzî İbn Kuteybe'ye atfen zikrettiği tespitleri onun hangi eserinden aldığını belirtmemiştir. İbn Kuteybe'nin ulaşabildiğimiz eserlerinde böyle bir tespitine rastlayamadık.)

⁸⁸ Halebî, *Sîre*, 1: 313.

⁸⁹ Şâmî, *Sübülü'l-hüdâ*, 1: 483.

⁹⁰ Halebî, *Sîre*, 1: 313. (Mukâtil b. Süleyman'a ait tefsirde böyle bir ifadeye rastlayamadık ancak Halebî'nin bunu, onun bizim zamanımıza kadar ulaşmayan başka bir eserinden yahut başka bir âlimin Mukâtil'den nakline istinâden zikrettiği düşünülebilir.)

dediler. Yahudiler ise, “Bizim size bahsettiğimiz o değil. O, bizim bildiğimiz herhangi bir şeyle gelmedi!” diye cevap verdiler. Bunun üzerine “ وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَىٰ آلِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَىٰ الْكَافِرِينَ ”⁹¹ âyeti nâzil olmuştur.⁹² Dolayısıyla ehlikitap bilginlerinin akıllı ve sağduyulu az bir kısmı iman ederken Huyey b. Ahtab, Ebû ‘Âmir er-Râhib, Ümeyye bi Ebi’s-Salt ve daha pek çoğu inatla inkâr etmeyi seçmiştir. Makrîzî’nin İbnü’l-Cevzî’den aktararak altını çizdiği gibi, Hz. Peygamber’in (s.a.v.) evsaf ve alametlerini bildikleri halde hasetle inkârı ve ebedi cehennemi seçmeleri hakikaten şaşılacak bir durumdur.⁹³

Nursî, “Kılıç ve asâ sahibi” anlamındaki “Sahibü’l-kadîbi ve’l-hirâve”⁹⁴ isminin, Hz. Peygamber’in (s.a.v.) İncil’deki isimlerinden biri olduğunu önemle vurgulamaktadır. Sahibü’s-seyf, peygamberler içinde en büyüğü ve ümmetiyle cihada memur olan Hz. Peygamber’dir (s.a.s.). Kezâ İncil’de onun bir diğer adı “Sahibü’t-tâc”dır.⁹⁵ Bu unvan Hz. Peygamber’e (s.a.v.) mahsustur. Nitekim “tâc” amâme yani sarık demektir ve eski zamandan beri milletler içinde, umumiyet itibariyle sarık ve agel kullanan Arap kavmidir. O halde İncil’deki bu isim kat’î olarak onu göstermektedir. Ayrıca İncil tefsirlerinde “Hak ve bâtıllı birbirinden tefrik eden hakperest” anlamı verilen “el-Baraklit (البارقليط)”⁹⁶ (البرقليس)⁹⁷ veyahut “el-Faraklit (الفارقليط)”⁹⁸ adı, Hz. İsa’dan (a.s.) sonra gelerek insanları hakka sevk edecek zâtın, yani Hz.

⁹¹ el-Bakara 2/89: “Allah katından onlara, kendi yanlarındakini (Tevrat) tasdik edici bir kitap geldiğinde -ki daha önce kâfirlere (müşrik Araplar) karşı, (gelecek olan peygamberin önderliğinde) fetih ve yardım istedikleri halde-; bu tanıdıkları/bildikleri (peygamber ve kitap) kendilerine geldiğinde onu inkâr ettiler. Madem öyle, Allah’ın laneti o kâfirlerin üzerine olsun!”

⁹² İbn Kayyim, *Hidâyetü’l-hiyârâ*, 371-372. Bu meyanda yapılan iki münazara örneği için bk. İbn Kayyim, *Hidâyetü’l-hiyârâ*, 384-387.

⁹³ Makrîzî, *İmtâ’u’l-Esma’*, 3: 395.

⁹⁴ Bk. Kâdî ‘Iyâd, *Şifâ*, 1: 456-457; Sübkî, *es-Seyfü’l-Meslûl*, 507; ‘Aynî, *‘Umdetü’l-Kârî*, 16: 97; Kastallânî, *el-Mevâhib*, 1: 472.

⁹⁵ Bk. Kâdî ‘Iyâd, *Şifâ*, 1: 457; Sübkî, *es-Seyfü’l-Meslûl*, 507; Sefîrî, *el-Mecâlisü’l-vaz’iyye*, 2: 116.

⁹⁶ Bk. Makdisî, *el-Bed’ü ve’t-târîh*, 5: 29; Kâdî ‘Iyâd, *Şifâ*, 1: 455; İbn Kayyim, *Hidâyetü’l-hiyârâ*, 379-380; Sübkî, *es-Seyfü’l-Meslûl*, 505; el-‘Aynî, *‘Umdetü’l-Kârî*, 16: 97.

⁹⁷ Bk. İbn Hişâm, *es-Sîretü’n-Nebeviyye*, 1: 233; İbn Seyyidi’n-Nâs, *‘Uyûnü’l-eser*, 1: 81

⁹⁸ Bk. Makdisî, *el-Bed’ü ve’t-târîh*, 5: 28.

Peygamber'in (s.a.v.) ismidir.⁹⁹

Bu çerçevede, geçmiş peygamberlerin kitaplarında “الضحوك”, (مادماد) “مادماد”, “فارق ليطا”, “فارقليط”, “بارقليط”, “أحيد”, “حمطايا”, “حميالها”, “حرز الاميين”, “المقدس”, “مقيم السنة”, “روح الحق”, “المختار”, “المنحمن”, “المشطح” gibi isimlerin tamamı Hz. Peygamber'i (s.a.v.) ifade etmektedir.

“Hımyata (جمياط)” “جمياط”, haram kılınan sınırları (harem bölgesini) himaye edip koruyan; haramdan men edip helali yerleştiren anlamındadır.¹⁰⁰ Diyârbekrî'ye (v. 990/1582) göre bunun “Hamyâtâ” şeklindeki telaffuzu harem bölgesinin hâmesi demektir. Yine aynı müellif “أحيد” isminin Ühiyed, Ehiyed ve Ehîd şeklinde de kaydedildiğini belirtmektedir. Bunun, ümmetini cehennem ateşinden uzaklaştıran anlamına geldiği söylenmiştir. Faraklit (Baraklit), Farkalit ve Fariklit şeklinde telaffuz edilen isim, Hakk'ın ruhu yahut Hakkı bâtıldan ayıran anlamındadır. “المشطح” isminin “المشطح” şeklinde; “المُحَمَّنَا” adının “المُحَمَّنَا” şeklinde yazılıp söylendiği de belirtilmiştir. Her ikisi de “محمد” demektir.¹⁰¹

İhtidâ etmiş bir Yahudi âlim olan Semev'el b. Yahyâ, Tevrat'ın birinci sifrinin üçüncü cüzünde bulunan “وليشماعيل شمعيثا هني بيرختي” ifadesini izah ederken, bunun Hz. İbrâhim'e (a.s.) hitaben Hz. İsmâil (a.s.) hakkında ve şu anlamda olduğunu kaydeder: “وأما في إسماعيل فقد قبلت دعاءك قد باركت فيه وأثمره وأكثره : جدا جدا جدا : إسمâil'e gelince, muhakkak ki senin duanı kabul ettim. Onu bereketli-mübarek kılacağım ve onu hakikaten son derece çoğaltıp bereketle arttıracacağım.”¹⁰² Müellif ilginç bir şekilde, “مادماد”¹⁰³ lafzının “ب” ekiyle birlikte geçen “بمادماد” formunun ebcedî

⁹⁹ Nursi, *Mektûbat*, 170.

¹⁰⁰ Bk. Ebu'l-Ferec Cemâlüddin Abdurrahman İbnü'l-Cevzî, *Garîbu'l-hadîs*, thk. Abdülmü'tî Emin el-Kal'acî, (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1985), 1: 223; Sübkî, *es-Seyfü'l-meslûl*, 505; Diyârbekrî, *Târîhu'l-hamîs*, 1: 206; Kastallânî, *el-Mevâhib*, 1: 446; Ali el-Kârî, *Şerhu's-Şifâ*, 1: 502.

¹⁰¹ Diyârbekrî, *Târîhu'l-hamîs*, 1: 206.

¹⁰² Günümüz Tevrat metinlerinde ifade şöyledir: “İsmâil'e gelince, seni işittim. Onu kutsayacak, verimli kılacak, soyunu alabildiğine çoğaltacağım. On iki beyin babası olacak. Soyunu büyük bir ulus yapacağım.” *Kutsal Kitap -Eski ve Yeni Antlaşma-*, Yaratılış 17/20. “İsmâil konusunda dediklerini işittim. Evet, ona bereket vereceğim, onu çocuklar sahibi edeceğim ve soyunu alabildiğine çoğaltacağım. Soyundan on iki bey çıkacak ve onu büyük bir millet yapacağım.” *Kutsal Kitap -Yeni Dünya Çevirisi-*, Başlangıç 17/20.)

¹⁰³ Bk. Binyâmîn et-Tañlî, *Rihletu Binyâmîn*, 98; Kirmânî, *Garâibü't-tefsîr*, 2: 1208; Makrîzî, *İmtâ'u'l-Esma'*, 3: 257; Hindî, *İzhârü'l-hakk*, 4: 1136; Âlûsî, *es-Süyûfü'l-müşrika*, 152; Reşit Rıza, *Tefsîrü'l-Menâr*, 9: 225.

karşılığının doksan iki olduğunu ve bunun “محمد” isminin sayısal karşılığına denk geldiğini belirtir. Ona göre burada gizemli bir işaret/anlatım vardır. Nitekim açıkça belirtilmiş olsaydı, Yahudiler pek çok yerde yaptıkları gibi bu lafzı da değiştirirlerdi. Bu tespitin ardından Tevrat'ta pek çok kelimenin ebcedî karşılığının pek çok isme denk gelebileceği şeklindeki itirazı yine kendisi hatırlatan müellif, bunu özetle şöyle cevaplar: Tevrat'ın başka hiçbir yerinde Hz. İsmâil'e (a.s.) böyle şeref atfeden başka bir âyet yoktur. İsmâil ve evlatları hakkında mübalağa açısından en büyük âyet bu olunca, “جدا جدا” anlamına gelen “مادماد” lafzının da onun en yüce ve en eşref evlâdı olan Hz. Peygamber'e (s.a.v.) işâret etmesinde şaşılacak bir şey olmasa gerektir.¹⁰⁴ Semev'el bu açıklamasıyla, yaptığı sayısal tespitin başka karinelerle birlikte düşünülmesi gerektiğini ve onların bir tamamlayıcısı olarak anlam kazandığını vurgular gibidir.

Mühtedî bir Hristiyan âlim olan Abdülahad Dâvud ise Eski ve Yeni Ahid'de geçen; İbrânîce, Süryânice, Grekçe (Antik Yunanca), Yunanca gibi lisanlarla “Himda”, “Hamad”, “Hemed”, “Mahmad (Mahamod)”, “Misfa”, “Şiloh”, “Eudokia” ve “Periqlytos” gibi isimlerin kesinlikle Hz. Peygamber'i (s.a.v.) ifade ettiğini oldukça detaylı bir şekilde açıklamaktadır.¹⁰⁵ Müellife göre, en çok hamdeden, şanı en yüksek ve en meşhur kimse mânasına gelen kelime “Paraklet” değil, tam karşılık itibariyle “Periklit”tir (Periqlytos). Nitekim yardım için çağırılan, rahatlatan, şefaathçi gibi anlamların karşılığı “Paraklytos”, teselli eden anlamına gelen kelime “Parakalon”dur. Grekçe aslı itibariyle tam olarak “Ahmed” anlamına gelen “Periqlytos”; “Peri” öneki ve övmek, hamd etmek kökünden türeyen “kleotis” kelimesinin birleşiminden oluşmaktadır. Paraklet (Paraclete) bu kelimenin bozulmuş şeklidir.¹⁰⁶ Ayrıca Âdemoğulları içinde “Muhammed” isminin, ilk defa ve sadece Mekke ahalisinden Abdullah ve Âmine'den olma peygambere verilmiş olması, müellife göre dinler tarihinde eşsiz bir mucizedir. Çünkü ebeveyninin, onun doğmuş olduğu putperest coğrafyada, ona bu ismi seçmiş olmaları tesadüfi ve önemsiz bir

¹⁰⁴ Semev'el el-Mağribî, *Bezlü'l-mechûd*, 87-90; a.mlf. *Gâyetu'l-maksûd*, 55. Ayrıca bk. Hindî, *İzhârü'l-ḥaḳ*, 4: 1137-1138.

¹⁰⁵ Bk. Abdülahad Dâvud, *Tevrat ve İncil'e Göre Hz. Muhammed (a.s.)*, trc. Nusret Çam (İzmir: Nil Yayınları, 1988), 22-26, 44-73, 184-198, 282-299.

¹⁰⁶ Bk. Abdülahad Dâvud, *Tevrat ve İncil'e Göre Hz. Muhammed (a.s.)*, 269-299. Ayrıca bk. Hindî, *İzhârü'l-ḥaḳ*, 4: 1187-1192.

hadiseymiş gibi geçiştirilemez. Bu tamamen İlâhî ve mucizevî bir olaydır.¹⁰⁷

Hz. Peygamber'e (s.a.v.) verilen bu en özel ismin hususiyetine dâir şu bilgiler verilmiştir: Çevredekiler tarafından dünyaya yeni gelen torununa vereceği isim sorulduğu zaman, Abdülmuttalib "Muhammed" diye cevap vermiş, bunun üzerine soruyu soranlar, ne kavminde ne de cedlerinde olmayan böyle bir ismi nereden bulduğunu taaccüb içinde merak etmişlerdi. Abdülmuttalib buna karşılık "Muhakkak ki ben, bütün arz ehlinin onu methüsenâ etmesini umuyorum." demiştir. Kâdî İyâd, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) zamanından önce kimsenin "Ahmed" ve "Muhammed" diye isimlendirilmediğini, bunlarla anılacak şahıslar hakkında kalplere şüphe gelmemesi için bu iki ismin Allah Teâlâ tarafından korunduğunu söylemiştir. Onun velâdetine yakın zamanda, Muhammed isimli bir peygamberin gönderileceği bilgisi şuyu' bulunca Araplardan çok nadir kimseler, belki ihbar edilen nebî o olur ümidiyle çocuklarına bu ismi vermiştir. Bunların üç yahut altı kişi olduğu belirtilmiştir. Bu bilgileri veren Sefîrî'nin aktarımına göre İbn Hacer (v. 852/1449) bu rakamı on beş olarak tespit etmiştir.¹⁰⁸

Hz. Peygamber'in (s.a.v.) isimlerini kütüb-i sâbıkada geçen isimleriyle bir araya getirerek izah eden ve bazıları müstakil eserler telif eden pek çok İslam âlimi bulunmaktadır. Örneğin İbn Fâris'in (v. 395/1004) *Esmâu Resûlillâh ve me'ânihâ (el-Münbî fî tefsîri esmâ'î'n-nebî)* adlı eseri bu konuda yazılmış müstakil eserlerden biridir. Makrîzî'nin, bu makalede kaynak olarak kullanılan 15 ciltlik eseri *İmtâ'u'l-esmâ*, Hz. Peygamber (s.a.v.) hakkında telif edilmiş en geniş kapsamlı ve detaylı eserlerden biridir.¹⁰⁹ Şemsüddîn es-Sehâvî'nin (v. 902/1497) tek ciltlik eserinde, farklı eserlerden yararlanarak Hz. Peygamber'e (s.a.v.) ait dört yüze yakın isim zikrettiği görülmektedir. Bunların içinde "المؤتي جوامع الكلم: Kendisine cevâmî'u'l-kelim verilen" gibi onu tavsif eden terkipli isimlerin bulunduğu da görülmektedir.¹¹⁰

¹⁰⁷ Abdülhad Dâvud, *Tevrat ve İncil'e Göre Hz. Muhammed (a.s.)*, 195.

¹⁰⁸ Sefîrî, *el-Mecâlisü'l-va'ziyye*, 2: 114-115.

¹⁰⁹ Bk. Eymen Fuad Seyyid, "Makrîzî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 27: 450.

¹¹⁰ Bk. Şemsüddîn Ebu'l-Hayr Muhammed b. Abdurrahman es-Sehâvî, *el-Kavlü'l-bedî'u fî's-salâti ala'l-Habibi's-Şefî'*, (b.y.: Dâru'r-Reyyân, ts.), 80-84.

Nursî, Mu'cizât-ı Ahmediye risâlesinde, iki makalelik çalışmamıza konu olan kısmın sonunda Hz. Peygamber'in (s.a.v.) isimlerinden bahsederken yer verdiği haşiyede Evliya Çelebi'den bir aktarım yapmaktadır. Müellifin kendi ifadeleriyle bu kısmı kaydedip, ardından kaynağındaki detaylı şekline değinerek makaleyi sonlandırılır:

“أَمْتُهُ أَحْمَدُونَ”¹¹¹ Seyyah-ı meşhur Evliya Çelebi, Hz. Şem'ün-ı Safâ'nın türbesinde, ceylan derisinde yazılı İncil-i Şerif'te, bu gelen âyeti okumuştur. Resul-i Ekrem (s.a.v.) hakkında nâzil olan âyet: “إِبْتُونَ”¹¹² Bir oğlan, “ازربيون” yani İbrahim neslinden ola, “پروفقتون” peygamber ola, “لوغسلين” yalancı olmaya, “بنت” onun “افزولات” mevlidi Mekke ola, “كه كالوشير” sâlihlikle gelmiş ola, “تونومنين” onun mübarek adı “مواميت” (Bu “Mevamit” kelimesi “Memed”den ve “Memed” dahi “Muhammed”den tahrif edilmiş.) Ahmed Muhammed ola. “اسفدوس” Ona uyanlar, “تاكرديس” bu cihan ıssı olalar. “بيست بيت” dahi, ol cihan ıssı ola.¹¹³

Nursî'nin yaptığı bu alıntı Evliya Çelebi'nin (v. 1095/1684 [?]) meşhur *Seyahatnâme's*indendir. Badıllı, kendi eserinde *Seyahatnâme'nin* tamamının yanında bulunmadığını, bu nedenle söz konusu ifadelerin hangi cilt ve sayfada olduğunu tespit edemediğini belirtmektedir.¹¹⁴ Gördüğümüz kadarıyla böyle bir tespit şimdiye kadar başka bir ilmî çalışmada da yapılmamıştır. Evliyâ Çelebî'nin “Ziyâretgâh-ı Hazret-i Şem'ün-ı Safâ” başlığı altındaki ifadeleri şöyledir:

Hazret-i Mesih aleyhisselâmın on iki havarisi olup, birincisi Habîb-i Neccâr, ikincisi bu Şem'ün-ı Safâ idi. Yunâniyyân buna peygamber demişlerse de immâ lağv-ı kelâmıdır demişler. Hazret-i İsâ âlem-i sabâvette bunların âğuşunda perveriş (yetişme) bulmuşdur. Bu

¹¹¹ Bu lafzın hem haşiyeye metni ile hem de ana metinle ilgili değil gibi duruyor olması dikkat çekicidir. Dolaysısıyla istinsah hatası sonucu karışma ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır kanaatindeyiz.

¹¹² Bu lafzın, Latin alfabesiyle ve Osmanlıca -Envâr Neşriyat'a ait- baskılarda “إِبْتُونَ” şeklinde olduğu ancak bunun hatalı imlâ olduğu anlaşılmaktadır. [Bk. Nursî, *Mektûbat*, 171; a. mlf. *Mektûbat Mecmûası*, (İstanbul: Envâr Neşriyat, 1994), 218.] Doğrusu Evliyâ Çelebî'nin *Seyâhatnâme's*indeki “إِبْتُونَ” yazımında olduğu gibidir ki müstensih Gülcü Hüseyin hattıyla tıpkı basım yazma *Mu'cizât-ı Ahmediye* risalesinde de aynı şekildedir. Bk. Nursî, *Mu'cizât-ı Ahmediye Mecmûası*, (Ankara: İhlas Nur Neşriyat, ts.), 146.

¹¹³ Nursî,

¹¹⁴ Bk. Abdülkadir Badıllı, *Risale-i Nur'un Kudsî Kaynakları*, (İstanbul: Envâr Neşriyat, 2007), 647.

Şem'ün Hazret-i Yahyâ'nın akrabalarından idi. Hazret-i Mesîh'in semâya 'urûcundan sonra Nablus şehrini terk edip ekseriya Antâkiye'de Habîb-i Neccâr ile celîs idi. Habîb-i Neccâr'ın şehadetinden sonra nice zaman seyahat ve sinn-i şeyhuhetine vusûlünde bu nâkûrada şehîd olmuştur. Kavm-i Nasârâ âni bu mahalde defnedüb üzerine Kıyasrâ'dan biri kubbe çatdırmış, bir güzel bağçe ile etrafını tezyin eylemiştir. Cemî'-i ümmet-i Muhammed'in ziyâret ve âramgâhı olduğu gibi hâlâ cemî'-i millet-i Nasârâ'nın dahi ziyâretgâhıdır. Nice yüz dürüzi (dürziler), dervişi ve fukarâları vardır. Kubbe-i pür envârının içi gûna gûn şem'-i asel ile müzeyyendir. Şem'dan, kalîçe, çerağdanlarla âreste (süslü) ve on iki havâriyyûn aşkına on iki kandil ilâ mâşâallah şeb ve rûz çerâğân olub asla sönmemişlerdir. Cümle hüddamları bu işe memurdurlar. Zeytûn yağı yakdıklarından her karyeden nice yüz miskete ile zeytûn yağı gelir. Ve sığırları dağlarda başı boş gezerler, asla kurt yemez ve haramı uğurlamaz. Bir de bu karye ahâlisinin kapuları şeb ve rûz küşâdedir. Ve gâyet mün'im dürüzîleri vardır. Cümle meta'ları meydân-ı muhabbetde açıktır. Ferd-i âferîde (hiç kimse) dokunmaz. Bu dahi bir nazargâh-i ibretnü mâdır. Nasârâ taifesinin de bir müşkil işleri olsa bu âsitâneye gelüb Şem'ün-ı Safâ'nın hatt-i destiyle ceýran (ceýlan) derisi üzerine muharrer ve hâlâ âsitânesinde mahfuz İncîl-i sahîh âyetlerine el urub yemin ederler. Onlar da kâzibsel mürd olurlar. Fakat mücrim havf edib âsitâneye yaklaşımdan evvel firâr eder. Hakîr bu İncîl'i yedi kere açib seyrettim. Hatt-ı ma'kule yakîn bir nev'-i hatdır. Hakîr, masraf kâtibi Rum Muhammed Ağa ile bu İncîl-i sahîhden Hazret-i Risâletpenâh hakkında Hazret-i İsâ'ya nâzil olan âyeti istihrâc edib bu mahalle tahrir eyledim: Âyet-i şerîf-i İncîl der hakk-i Muhammed el-Mustafâ sallallahu teâlâ aleyhi ve sellem. "ابتون" Bir oğlan, "ازربيون" Âzer oğlundan, "پروفقون" peygamber ola, "لوعغسلين" yalancı olmaya, "بنت" ânın "افزولات" mevlûdi Mekke ola, "كه كالوشير" sâlihlikle gelmiş ola, "تونومنين" ânın mübarek adı "مواميت" Ahmed Muhammed ola. "اسفدوس" Âna uyanlar, "تاكرديس" bu cihan ıssı olalar. "بيست" Dahî "بيت" ol cihân ıssı olalar.¹¹⁵

Sonuç

İkincisi ilkinin devamı niteliğinde olan her iki makale göz önüne alındığında sonuç olarak şunları söylemek mümkündür:

Bedüzzaman Saîd Nursî'nin sürgün hayatında Barla'da telif ettiği *Mu'cizât-ı Ahmedîye* risalesinin çalışmamıza konu olan

¹¹⁵ Evliyâ Çelebi Muhammed Zillî İbn Dervîş, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi*, (Dersâadet: İkdâm Matbaası, h. 1314), 3: 102-103.

kısımında, *Eski Ahit* ve *Yeni Ahit* diye isimlendirilen metinlerin birleşiminden oluşan *Kitab-ı Mukaddes'e* toplam yirmi üç atıf vardır. Müellifin, sıralarken belli bir tasnifat yapmayarak sunduğu deliller, çalışmada Tevrat, Zebûr ve İncîl sırasıyla tasnif edilmiştir. İncelenen bölümde gerek belli bir tasnifatın olmayışı gerekse bazı delillerin mükerrer olması, muhtemelen eserin ilmî çalışma imkânlarından mahrum bir halde ve kaynak eserlere bizzat müracaat edilemeden hızlıca telifi sebebiyledir. Nitekim müellif, zorla iskân edildiği Barla köyünde eserin metnini sözlü ifade edip, eli kalem tutan mahdud sayıda gönüllüden yardım almak suretiyle yazdırmıştır. Bu bakımdan eserin vücuda gelmesinde, İslâm adına ne varsa kıyasıya saldırıya uğrayan karanlık bir dönemde rıza-i ilâhî için gösterilen gayrete mukabil Allah Teâlâ'nın yardım ve lütfunun apaçık tezâhür ettiği anlaşılmaktadır. Bunu, eserin başına ve sonuna bizzat müellifin düştüğü kayıtlar teyit ettiği gibi, sürecin canlı şahitlerinin ifadeleri de teyit etmektedir. Hatta risâlenin kâtipliğini yapanlar da eserin sonuna bu durumu tasdik edici bir not eklemiştir.

Nursî bazen bizzat *Kitab-ı Mukaddes* metinlerinde geçen lafızları değil, hadîs, tefsir, tarih ve siyer literatüründe *Kitab-ı Mukaddes'te* geçtiği belirtilen ifadeleri delil olarak sunmaktadır. Örneğin Hz. Mûsa'nın (a.s.) Tevrat'ta evsafi geçen faziletli ümmetin kendi ümmeti olmasıyla ilgili isteğinin aktarıldığı hadîs ve haberler bu türdendir. Hz. Mûsa'nın (a.s.) dile getirdiği evsaf, günümüzde tağyir ve tahrif olunmuş Tevrat'a değil Hz. Mûsa'ya inen Tevrat'a atfen mezkûrdur. Abdullah b. 'Amr b. el-'Âs, Abdullah b. Selâm ve Kâ'bû'l-Ahbâr gibi zâtlardan intikal eden haberlerin kullanılması da böyledir. Onların kendi zamanlarında şimdiki kadar tahrifata uğramayan Tevrat'tan deliller göstermiş oldukları deliller başta en sahih hadîs kaynaklarımız olmak üzere rivâyet tefsirleri, tarih ve siyer kitaplarıyla bize intikal etmiştir. Öte yandan Nursî'nin doğrudan *Kitab-ı Mukaddes'e* yaptığı atıflara binâen, onun Tevrat, Zebûr ve İncîl metinlerini okuyup incelediği sonucuna varmak mümkündür. Bu konudaki müktesebâtına, isimlerini önemle zikrettiği Rahmetullah el-Hindî ve Hüseyin el-Cisr gibi âlimlerin ilgili eserlerinin katkısı da muhakkaktır.

Nursî'nin sunduğu delillerin 9'u Tevrat'a, 3'ü Zebûr'a, 9'u İncîl'e atfen zikredilmiştir. Müellifin bazen ayrı bir delil olarak ortaya koyduğu kısa bir ifadenin, daha önce kaydettiği uzun bir

ifade içinde de geçtiği görülmektedir. Bu şekilde Tevrat'a atfen yapılan aktarımlardan ikisinin, İncîl'e atfen yapılan nakillerden birinin mükerrer olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar, ele alınan ifadelerin bazı kısımlarına özellikle dikkat çekmek için olabileceği gibi ezberden ve sözlü olarak telif edilip yazdırılan risâlede gayriihtiyari düşülen tekrarlar da olabilir. Tevrat'tan yapılan aktarımlardan birinin *Tekvin* ikisinin *Tesniye* kaynaklı olduğu, geri kalanların başta hadîsler olmak üzere İslâmi eserlere dayandığı, ikisinin mükerrer olduğu görülmektedir. Eş'iyâ ve Mîhâil peygamberlere izafe edilen ifadeler Eski Ahit kapsamında olan Eş'iyâ ve Mîhâ bölümlerde bulunmaktadır. Zebûr'dan yapıldığı belirtilen nakillerin biri *Mezmûrlar* kısmında mevcut olup diğer ikisi İslâmi kaynaklara müsteniden nakledilmiştir. İncîl'den yapılan aktarımlardan birinin İslâm ulemâsının nakillerine binâen yapıldığı anlaşılmaktadır; kalan sekiz delilin tamamı *Yuhanna*'dan menkûl ve bunlardan biri mükerrerdir. Elbetteki günümüz Kitab-ı Mukaddes (Kutsal Kitap) baskılarında mevcut olduğunu belirttiğimiz ifadelerin çoğunun tahrif üstüne tahrif edildiği anlaşılmaktadır. Yani geçmişten günümüze süregelen tahrifat bir yerde kesilmiş değildir ve hâlen devam etmektedir.

Bu çerçevede zikredilen 23 delilin 14'ü bugün elimizde bulunan Kitab-ı Mukaddes baskılarında -kısmen yahut tamamen-mevcut olup 9'unun kaynağı ise başta hadîs-i şerifler olmak üzere kadîm İslâm ulemâsının eserleridir; yani bu eserlerde Kitab-ı Mukaddes'e izafe edilerek yer verilen beşaretlerdir. Dolayısıyla bunların elimizde mevcut Kitab-ı Mukaddes'te var olmadığı görülmektedir. Yekûndan 3'ünün mükerrer olduğu düşünülürse Nursî'nin toplamda yirmi delil zikrettiği söylenebilir. Evliyâ Çelebi'nin *Seyâhatnâme*'sine atfen İncîl'de geçen bir beşaret örneğinin zikredilmesini de bunlara ekleyerek sayıyı yirmi bir diye tespit etmek de mümkündür. Doğrudan hadîs kaynaklarına atfen yapılan aktarımlarda kaynağın sıhhatine ve sahâbe-i kirâmın tespitlerine olan güvenin esas olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir deyişle -başta senet ve metin açısından en sıhhatliler olmak üzere-hadîs kaynaklarındaki rivâyetler Müslümanlar için muharref Kitab-ı Mukaddes metinlerinden daha muteberdir, muteber olmalıdır. Hatta kanaatimizce buna tefsir, tarih ve siyer kaynaklarımızdaki rivâyetlerin ciddi bir bölümü de çok rahatlıkla dahil edilebilir.

Geçmiş dönemlerde yaşayan İslâm âlimlerinin Tevrat, Zebûr

ve İncil metinlerinden Hz. Peygamber'in (s.a.v.) nübüvvet ve evsafına delil addettikleri kısımlar, zaten muharref metinlerden istihraç edilen tespitlerdir. Buna bir de mezkûr ulemânın eser telif ettikleri tarihlerden günümüze gelene kadar yapılan tağyirat ve tahrifatın da eklendiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla İslâmî ilimler literatüründe; hadîs, tefsir, tarih ve siyer kitaplarında yer alan ifadelerin bire bir aynısını bugünkü Kitab-ı Mukaddes metinlerinde bulmak mümkün olmamaktadır. Bu kaynaklarda atıf yapılan ifadelerin önemli bir bölümü günümüz Kitab-ı Mukaddes baskılarında yer almaktaysa da yine bunların çoğunun, yapılan ekleme ve çıkarmalarla tanınmayacak bir hale getirildiği de vakiadır. Öte yandan İslam alimleri ile diğer din mensupları arasında yapılan tartışmalarda, ulemânın Tevrat veya İncil'den yaptıkları alıntılarının tekzip edilemediği, yalnız lafızların bazen tağyir bazen tahrifle farklı tevîl edildiği anlaşılmaktadır. Bu durum Müslüman âlimlerin yapmış oldukları alıntılarının doğruluğunu teyit etmektedir.

Ulemânın Kitab-ı Mukaddes eksenli aktarımlarında, metinlerin farklı kimselerce yapılmış Arapça tercümelerinin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Nursî'nin kaydettiği delillerde ise bazen metinlerde geçen ifadelerin özetinin kaydedilmiş olduğu görülmektedir.

Müellifin Tevrat, Zebûr ve İncil'e atfen yaptığı aktarımları "âyet" diye nitelenmesi dikkat çekicidir. Kanaatimizce bunun birkaç sebebi olabilir. İlki, Yahudi ve Hristiyanların nazarında bunlar birer âyet olduğu için, onların kabul ettiği kaynaklara atfen onlara da hitap ediliyor olmasıdır. İkincisi, söz konusu deliller Hz. Peygamber'i (s.a.v.) müjdelediği için mezkûr kitapların asıllarından tevârüs eden sahih metinler olduğunu vurgulamak üzere bu şekilde nitelenmiştir. Üçüncüsü ise "âyet" in lügat anlamında kullanılma ihtimalidir. Bu durumda Hz. Peygamber'e (s.a.v.) işâret eden deliller anlamında kullanılmış olması da mümkündür.

Nursî'nin Kitab-ı Mukaddes eksenli örnekler çerçevesinde Hz. Peygamber'den (s.a.v.) haber verdiğini beyan ettiği delillerde ve bu delillerin yorumunda Taberî, Mâturîdî, Beyhakî, Ebû Nu'aym, Mâverdî, Kâdî İyâd, İbn Teymiyye, İbn Kayyim, Alî el-Karî gibi kadîm ulemânın izini takip ettiği görülmektedir. İslâmî kaynaklarda geçen bilgi ve analizleri adeta rafine ederek bunların yekûnunun en kısa ve öz şeklini kendi risâlesinde sunan müellifin,

daha önce mütalaa ettiği yüzlerce eseri ve bazılarını kısmen yahut tamamen ezberlediği risale ve kitapları zihnen süzdüğü anlaşılmaktadır. Rahmetullah el-Hindî ve Hüseyin el-Cisr gibi çağdaş sayılabilecek âlimlerin eserlerini özellikle nazara vermesi ve konuyla ilgili detaylı bilgi isteyenleri onlara havale etmesi de dikkate şâyân hususlardandır.

Netice itibariyle hayatını İslâm'a hizmete adayan Bedüzzaman Saîd Nursî, 19. Mektup/Mu'cizât-ı Ahmediye risalesini, pozitivizmin dört bir yandan saldırıya geçtiği, Müslümanların iman ve teslimiyetinde onarılması çok güç gediklerin açıldığı bir zaman diliminde Hz. Peygamber'in (s.a.v.) nübüvvetini ispat sadedinde kaleme almıştır. Risâlenin bu makalede incelenen kısmını Tevrat, Zebûr ve İncil'de Hz. Peygamber'in (s.a.v.) müjdelenmesine tahsis eden müellif, konuyu yirmiden fazla örnekle izah etmiştir. Bu örneklerin beşaret delilleri içinde öne çıkan, İslam ulemasının da üzerinde durduğu delillerden oluştuğu görülmektedir. Her ne kadar iman etmek istemeyen kimsenin getirilen her delile dair bir tevili, bahanesi yahut inkârı söz konusu olsa da meseleye objektif yaklaşıp kalbini imana kapamayanlar için Kitab-ı Mukaddes'te yer alan beşâret delillerinin fazlasıyla yeterli ve ikna edici olduğu anlaşılmaktadır.

Kaynakça

- Abdülahad Dâvud. *Tevrat ve İncil'e Göre Hz. Muhammed (a.s.)*. Trc. Nusret Çam. İzmir: Nil Yayınları, 1988.
- Ali el-Kârî, Ali b. Muhammed Ebu'l-Hasan Nûrüdîn. *Şerhu's-Şifâ*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1421/2001.
- Ali el-Kârî, Ali b. Muhammed Ebu'l-Hasan Nûrüdîn. *Mirkâtü'l-mefâtih şerhu Mişkâtü'l-mesâbih*. 10 cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 2002.
- Âlûsî, Ebu'l-Me'âlî Mahmud Şükrî. *es-Süyûfü'l-Müşrika ve muhtasaru's-Savâki'l-Muhrika*. Thk. Mecid el-Halîfe. Kahire: Mektebetü'l-İmami'l-Buhârî, 2008.
- 'Aynî, Bedrüdîn Ebû Muhammed Mahmud b. Ahmed. *'Umdetü'l-Kârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. 25 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Badıllı, Abdülkadir. *Risale-i Nur'un Kudsî Kaynakları*. İstanbul: Envar Neşriyat, 2007.
- Binyâmîn et-Taţlîlî, İbn Yûne en-Nebârî. *Rihletu Binyâmîn*. Trc. Azrâ

- Haddâd (İbrânice'den). Abu Dabi: el-Mecma'u's-Sekâfi, 2002.
- Cassâs, Ahmed b. Ali Ebû Bekir er-Râzî. *Ahkâmu'l-Kur'ân*. Thk. Muhammed Sâdik el-Kamhâvî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1405/1985.
- Cisr, Hüseyin Efendi. *er-Risâletü'l-Hamîdiyye fî hakîkati'd-diyâneti'l-İslâmiyye ve hakkiyyeti's-serî'ati'l-Muhammediyye*. Kahire: Dâru'l-Kitabi'l-Mısırî; Beyrut: Dâru'l-Kitabi'l-Lübânî, 1433/2012.
- Diyarbekrî, Hüseyin b. Muhammed. *Târîhu'l-hamîs fî ahvâli enfes-i nefis*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru's-Sâdir, ts.
- Ebu'l-Bekâ el-Hâşimî. *Tahcîlu men harrafe't-Tevrâte ve'l-İncîl*. Thk. Mahmud Abdurrahman Kadh. 2 Cilt. Riyad: Mektebetü'l-İbkân, 1998.
- Evliyâ Çelebi Muhammed Zillî İbn Dervîş. *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi*. Tâbi'i: Ahmed Cevdet. 6 Cilt. Dersâdet: İkdâm Matbaası, h. 1314-1318.
- Halebî, Ebû'l-Ferec Nürüddîn Ali b. Burhânüddîn İbrâhim b. Ahmed. *es-Sîretü'l-Halebiyye (İnsânü'l-'uyûn fî sîreti'l-Emîni'l-Me'mûn)*. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1427/2006.
- Haradî, Yahya b. Ebû Bekir b. Muhammed el-Âmirî. *Behcetü'l-mehâfil ve buğyetü'l-emâsil fî telhîsi'l-mu'cizâti ve's-siyeri ve's-şemâil*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdir, ts.
- Hindî, Rahmetullah b. Halîlî'r-Rahmân el-Kîrânevî el-Usmânî. *İzhârü'l-hağ*. Thk. Muhammed Ahmed Muhammed Abdülkâdir Halîl Melkâvî. 4 Cilt. Riyad : İdaretü'l-Buhûsi'l-İlmiyye, 1989.
- İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Cemâlüddin Abdurrahman. *Garîbu'l-hadîs*. Thk. Abdülmü'tî Emin el-Kal'acî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1985.
- İbn Hişâm, Abdülmelik b. Eyyûb el-Me'âfirî. *es-Sîretü'n-Nebeviyye*. Thk. Mustafa es-Seka v.dğr. 2 Cilt. Mısır: Matbaatu Mustafa el-Bâbi'l-Halebî, 1955.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Muhammed b. Ebî Bekir b. Eyyub. *Hidâyetü'l-hiyârâ fî ecvibeti'l-Yehûdi ve'n-Nasârâ*. Thk. Muhammed Ahmed el-Hacc. Cidde: Dâru'l-Kalem/Dâru's-Şâmiyye, 1996.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İsmâil b. Ömer el-Kureşî. *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*. Thk. Sami b. Muhammed Selâme. 8 Cilt. Riyad: Dâru't-Taybe, 1999.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İsmâil b. Ömer el-Kureşî. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. Thk. Ali Şîrî. 14 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1988.

- İbn Seyyidi'n-Nâs, Muhammed b. Muhammed el-Ya'murî. *Uyûnü'l-eser fî fûnûni'lmeğâzî ve's-şemâili ve's-siyer*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1993.
- İbn Teymiyye, Takiyüddin Ebu'l-Abbas Ahmed el-Harrânî. *el-Cevâbu's-sahîhu limen beddele dîne'l-Mesîh*. Thk. Ali b. Hasan v.dğr. 6 Cilt. Suudi Arabistan: Dâru'l-Âsime, 1999.
- Kâdî 'Iyâd, Ebu'l-Fadl b. Musa el-Yahsubî. *eş-Şifâ bi-ta'rîf-i hukûki'l-Mustafâ*. Amman: Dâru'l-Feyhâ, 1407/1985.
- Kastallânî, Ebu'l-Abbas Ahmed b. Muhammed el-Mısrî. *el-Mevâhibü'l-ledünniyye bi'l-minahi'l-Muhammediyye*. 3 Cilt. Kahire: el-Mektebetü't-Tevfikiyye, ts.
- KTB, Kültür ve Turizm Bakanlığı. "Isparta Kültür ve Turizm Müdürlüğü".. Erişim 2 Şubat 2020. <https://isparta.ktb.gov.tr/TR-166053/barlanc-ve-kultur-turizmi.html>
- Kirmânî, Tâcu'l-Kurrâ Ebu'l-Kâsım Mahmud b. Hamza Burhanüddin. *Garâibü't-tefsîr ve 'acâibü't-te'vîl*. 2 Cilt. Beyrut: Müessesetü 'Ulûmi'l-Kur'ân/Cidde: Dâru'l-Kible, ts.
- Kitabu'l-Ahdi'l-Cedîd li-Rabbina ve Muhlisuna Yesû'u'l-Mesîh*. Trc. Boutros el-Bustani. Beyrut: b.y., 1866.
- Kutsal Kitap -Eski ve Yeni Antlaşma- (Tevrat, Zebûr, İncil)*. Nşr. Kitab-ı Mukaddes Şirketi. İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 2010.
- Kutsal Kitap -Yeni Dünya Çevirisi- (Tevrat, Zebûr, İncil)*. Nşr. Watchtower Bible and Tract Society New York, Inc. New York: b.y., 2017.
- Makdisî, el-Mutahhar b. Tâhir. *el-Bed'ü ve't-târîh*. 6 Cilt. Bur Said (Port Said): Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, ts.
- Makrizî, Takiyyüddîn Ahmed b. Ali. *İmta'u'l-esma'î bimâ li'n-Nebiyi mine'l-ahvâli ve'l-emvâli ve'l-hafedeti ve'l-metâ'*. Thk. Muhammed Abdülhamid en-Nesîmî. 15 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye: 1999.
- Mâverdî, Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed. *İ'lâmu'n-Nübüvve*. Beyrut: Dâru Mektebeti'l-Hilâl, 1409/1988.
- Nursî, Bedüzzaman Saîd. *Mektûbat*. İstanbul: Envâr Neşriyat, 1992.
- Nursî, Bedüzzaman Saîd. *Mektûbat Mecmûası (Osmanlıca)*. İstanbul: Envâr Neşriyat, 1994.
- Nursî, Bedüzzaman Saîd. *Mu'cizât-ı Ahmediye Mecmûası* (Gülcü Hüseyin'in hattıyla tıpkı basım). Ankara: İhlas Nur Neşriyat, ts.

- Râzî, Fahrüddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer. *Mefâtihu'l-gayb*. 32 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-Türâsi'l-Arabî, 1998.
- Reşit Rıza. *Tefsîrû'l-Menâr (Tefsîrû'l-Kur'âni'l-Hakîm)*. 12 Cilt. Mısır: el-Hey'etü'l-Misriyyetü'l-Âmme, 1990.
- Sehâvî, Şemsüddîn Ebu'l-Hayr Muhammed b. Abdurrahman. *el-Kavlü'l-bedî'u fi's-salâti ala'l-Habîbi's-Şeffî'*. B.y.: Dâru'r-Reyyân, ts.
- Sefîrî, Şemsüddîn Muhammed b. Ömer. *el-Mecâlisü'l-vaz'ıyye fi Şerhi ehâdîs-i Hayri'l-Berıyye (s.a.v.) min Sahîhi'l-İmami'l-Buhârî*. Thk. Ahmed Fethi Abdurrahman. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2004.
- Semev'el el-Mağribî, b. Yahya b. Abbâs. *Bezlü'l-mechûd fi ifhâmi'l-Yehûd*. Haz. Abdülvehhab Tavîle. Dımaşk: Dâru'l-Kalem/Beyrut: Dâru's-Şâmiyye, 1989.
- Semev'el el-Mağribî, b. Yahya b. Abbâs. *Gâyetu'l-maksûd fi'r-reddi ala'n-Nasârâ ve'l-Yehûd*. Thk. İmam Hanefî Seyyid Abdullah. Kahire: Dâru'l-Âfâki'l-Arabiyye, 2006.
- Seyyid, Eymen Fuad. "Makrîzî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 27: 448-451. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Suyûtî, Ebu'l-Fadl Celâluddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr. *Câmi'u'l-ehâdîs*. 13 Cilt. Haz. Ali Cum'a vd. Nşr. Hüseyin Abbâs Zeki. y.y., ts.
- Sübkî Takiyyüddîn Ali b. Abdülkâfi. *es-Seyfü'l-meslûl alâ men sebbe'r-Resûl*. Thk. İyâd Ahmed el-Gavc. Amman: Dâru'l-Feth, 2000.
- Şâmî, Şemsüddîn Muhammed b. Yusuf es-Sâlihî. *Sübülü'l-hüdâ ve'r-reşâd fi sîreti Hayri'l-İbâd*. Thk. Adil Ahmed Abdülmevcud/Ali Muhammed Muavvîd. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1993.
- Uludağ, Süleyman. "Kerâmet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 25: 265-268. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Yurdağür, Metin. "Fetret". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 12: 475-480. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.